

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

**DIPLOMOVÁ PRÁCE**

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Ústav sociální práce

**Komparace nabídky a potřeb v oblasti bydlení  
z pohledu sociální práce na obcích**

Diplomová práce

Autor: Bc. Petra Černá

Studijní program: N6731 Sociální politika a sociální práce

Studijní obor: Sociální práce K - SPN

Forma: kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Radka Janebová, Ph.D.

## Zadání diplomové práce

**Autor:** Bc. Petra Černá

Studium: U1923

Studijní program: N6731 Sociální politika a sociální práce

Studijní obor: Sociální práce

**Název diplomové práce:** Komparace nabídky a potřeb v oblasti bydlení z pohledu sociální práce na obcích

Název diplomové práce AJ: Comparison of supply and housing needs from the perspective of social work in municipalities

### **Cíl, metody, literatura, předpoklady:**

Cílem diplomové práce bude komparovat kvantitu a kvalitu nabídky služeb Magistrátu města Hradec Králové v oblasti řešení nevyhovujícího bydlení s potřebami obyvatel města. Využita bude smíšená výzkumná strategie (kvantitativní a kvalitativní analýza dokumentů).

Černá Eliška - Z ulice do bytu: sociální práce v procesu reintegrace do bydlení, Matoušek a kol.  
- Encyklopedie sociální práce, Lux Martin - Bydlení - věc veřejná: sociální aspekty bydlení v České republice a zemích Evropské unie

Garantující pracoviště: Ústav sociální práce, Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. et Mrg. Radka Janebová, Ph.D.

Oponent:

Datum zadání závěrečné práce: 22. 6.2021

### **Prohlášení**

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně pod vedením vedoucí diplomové práce a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 22. 6. 2021

Bc. Petra Černá .....

## **Poděkování**

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. et Mgr. Radce Janebové, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady a připomínky, které mi pomohly tuto diplomovou práci zkompletovat. Děkuji také všem, kteří se účastnili výzkumného šetření.

## **Anotace**

Cílem diplomové práce bude komparovat kvantitu a kvalitu nabídky služeb Magistrátu města Hradec Králové v oblasti řešení nevyhovujícího bydlení s potřebami obyvatel města. Využita bude smíšená výzkumná strategie (kvalitativní a kvantitativní analýza dokumentů).

Klíčová slova: dostupné bydlení, komunitní plánování, sociální bydlení, sociální práce, specifické formy bydlení, vícestupňový (propustný) systém bydlení

**Annotation:**

The aim of the diploma thesis will be to compare the quantity and quality of the services offered by the Hradec Králové city Hall, in the area of solving unsuitable housing with the needs of the city residents. A mixed research strategy will be used (quantitative and qualitative analysis of documents).

Keywords: available housing, community planning, social housing, social work, specific forms of housing, multistage (permeable) housing system

## Obsah

1	Sociální práce na obci .....	13
1.1	Odbor sociálních věcí a zdravotnictví Magistrátu města Hradec Králové .....	14
1.2	Klienti sociální práce ve vztahu k potřebě bydlení.....	16
1.2.1	Senioři.....	17
1.2.2	Lidé se zdravotním postižením .....	18
1.2.3	Lidé s duševním postižením .....	20
1.2.4	Ohrožené rodiny .....	20
1.2.5	Bezdomovectví .....	21
1.2.6	Menšiny ohrožené sociálním vyloučením .....	23
1.2.7	Oběti domácího násilí .....	24
1.3	Metody sociální práce v agendě sociální práce na obci.....	24
1.3.1	Depistáž .....	25
1.3.2	Motivační rozhovory .....	25
1.3.3	Krizová intervence.....	25
1.3.4	Případová práce .....	26
1.3.5	Případová konference .....	27
2	Komunitní plánování na obci.....	27
2.1	Komunitní plánování sociálních služeb.....	27
2.1.1	Principy komunitního plánování.....	28
2.2	Účastníci komunitního plánování v Hradci Králové .....	29
2.2.1	Služby účastníci se komunitního plánování v Hradci Králové.....	32
3	Současné dostupné bydlení se sociálním aspektem v Hradci Králové .....	35
3.1	Sociální bydlení .....	35
3.1.1	Základní principy systému sociálního bydlení .....	36
3.1.2	Modely přístupu k bydlení.....	37



3.1.2.1	„Bydlení až po přípravě” .....	37
3.1.2.2	„Bydlení především” .....	38
3.1.2.3	Teoretické porovnání modelů „Bydlení až po přípravě” a „Bydlení především” ...	39
3.2	Koncepce specifických forem bydlení v Hradci Králové.....	40
3.2.1	Cíle Koncepce specifických forem bydlení v Hradci Králové .....	40
3.2.2	Vícestupňové formy bydlení.....	41
3.2.3	Specifické formy bydlení v Hradci Králové.....	42
3.2.4	Klíčové závěry v oblasti sociálního bydlení.....	46
4	Shrnutí teoretické části .....	47
5	Formulace výzkumných cílů.....	49
5.1	DVC 1: Zjistit zakázky na sociální práci Odboru sociálních věcí a zdravotnictví Magistrátu města Hradec Králové ve vztahu k potřebě bydlení.....	49
5.2	DVC 2: Zjistit potřeby v oblasti bydlení dle sociálních služeb, které se účastní komunitního plánování v Hradci Králové. ....	49
5.3	DVC 3: Zjistit jaká je nabídka současného dostupného bydlení se sociálním aspektem v Hradci Králové.....	49
5.4	DVC 4: Komparovat zjištěné potřeby s nabídkou města Hradec Králové v oblasti bydlení. ....	50
6	Transformace dílčích cílů do výzkumných nástrojů.....	51
6.1	Tabulka č. 3: Transformační tabulka A .....	51
6.2	Tabulka č. 4: Transformační tabulka B .....	52
6.3	Tabulka č. 5: Transformační tabulka C .....	53
6.4	Tabulka č. 6: Transformační tabulka D .....	54
7	Popis a realizace výzkumu.....	55
7.1	DVC 1: Zjistit zakázky na sociální práci Odboru sociálních věcí a zdravotnictví Magistrátu města Hradec Králové ve vztahu k potřebě bydlení.....	55

7.2	DVC 2: Zjistit potřeby v oblasti bydlení dle sociálních služeb, které se účastní komunitního plánování v Hradci Králové. ....	55
7.3	DVC 3: Zjistit jaká je nabídka současné dostupné bydlení se sociálním aspektem v Hradci Králové.....	56
7.4	DVC 4: Komparovat zjištěné potřeby s nabídkou města Hradec Králové. ....	56
8	Etická a jiná rizika výzkumu .....	57
9	Analýza a interpretace dosažených výsledků výzkumu .....	58
9.1	DVC 1: Zjistit zakázky na sociální práci Odboru sociálních věcí a zdravotnictví Magistrátu města Hradec Králové ve vztahu k potřebě bydlení.....	58
9.2	DVC 2: Zjistit potřeby v oblasti bydlení dle sociálních služeb, které se účastní komunitního plánování v Hradci Králové. ....	59
9.3	DVC 3: Zjistit jaká je nabídka současného dostupné bydlení se sociálním aspektem v Hradci Králové.....	64
9.4	DVC 4: Komparovat zjištěné potřeby s nabídkou města Hradec Králové v oblasti bydlení. ....	68
10	Shrnutí výzkumné části.....	72

## **Seznam použitých zkratk**

**ČR** Česká republika

**DVC** Dílčí výzkumný cíl

**HK** Hradec Králové

**MMHK** Magistrát města Hradec Králové

**NSS** Nepříznivá sociální situace

**OSPOD** Orgán sociálně-právní ochrany dětí

**OSVZ** Odbor sociálních věcí a zdravotnictví

# Úvod

Ke zvolenému tématu diplomové práce mě přivedla skutečnost, že pracuji čtyři roky na pozici sociální pracovníce Odboru sociálních věcí a zdravotnictví Magistrátu města Hradec Králové. Odbor sociálních věcí a zdravotnictví je rozdělen na dvě oddělení, a to: Oddělení sociálně-právní ochrany dětí a Oddělení koncepcí a sociální péče. Já pracuji na Oddělení koncepcí a sociální péče. Mými klienty jsou osoby starší 18 let, nebo ve spolupráci s Orgánem sociálně-právní ochrany dětí rodiny s dětmi, které se ocitli v nepříznivé sociální situaci. Během výkonu praxe sociálního pracovníka na obci jsem zjistila, že více než polovina klientů, kteří s Odborem sociálních věcí a zdravotnictví spolupracují, řeší nepříznivou sociální situaci týkající se potřeby bydlení. Tento vysoký podíl klientů sociální práce, kteří řeší potřeby týkající se bydlení mě inspiroval ke zvolení tématu diplomové práce s cílem **komparovat potřeby obyvatel města zjištěnými prostřednictvím výkonu sociální práce na obci a v procesu komunitního plánování s nabídkou dostupného bydlení se sociálním aspektem v Hradci Králové.**

Diplomová práce je rozdělena do třech hlavních částí, jedná se o část teoretickou, metodickou a prezentaci výzkumných zjištění.

Teoretická část diplomové práce je rozdělena do třech hlavních kapitol, z nichž každá se váže k jednomu z dílčích výzkumných cílů a jsou vzájemně propojeny.

První část teoretické části diplomové práce je propojena s DVC 1: zjistit zakázky na sociální práci Odboru sociálních věcí a zdravotnictví Magistrátu města Hradec Králové ve vztahu k potřebě bydlení. V této části diplomové práce je přiblížena činnost OSVZ MMHK, zmíněny nejčastěji používané metody v agendě sociální práce na obci a představena typologie klientů sociální práce ve vztahu k řešení NSS týkající se potřeby bydlení.

Druhá část teoretické části diplomové práce je propojena s DVC 2: zjistit potřeby v oblasti bydlení dle sociálních služeb, které se účastní komunitního plánování v Hradci Králové. V této části diplomové práce je popsáno fungování a principy komunitního plánování, přiblíženo komunitní plánování v Hradci Králové a představeny služby, které se komunitního plánování v Hradci Králové účastní a byly ochotny spolupracovat ve výzkumné části této diplomové práce.

Třetí část teoretické části diplomové práce je propojena s DVC 3: zjistit jaká je nabídka současného dostupného bydlení se sociálním aspektem v Hradci Králové. V této části diplomové práce jsem čerpala především z Koncepce specifických forem bydlení v Hradci

Králové, která byla schválena usnesením zastupitelstva města HK č. 891/2016 dne 26. 1. 2016. Je zde specifikováno současné dostupné bydlení se sociálním aspektem v HK, představeny a porovnány modely bydlení a popsány základní principy systému sociálního bydlení.

V metodické části diplomové práce jsou formulovány výzkumné cíle, představeny transformační tabulky, popsána realizace výzkumu a identifikovány etická či jiná rizika výzkumu.

V části diplomové práce prezentace výzkumných zjištění jsou interpretovány výsledky jednotlivých dílčích výzkumných cílů, konkrétně DVC 1, DVC 2 a DVC 3. Jsou zde komparovány potřeby s nabídkou z hlediska počtu bytů se sociálním aspektem, komparována potřeba a nabídka z hlediska cílových skupin pro bydlení se sociálním aspektem a komparována potřeba a nabídka z hlediska pravidel přidělování bytů se sociálním aspektem. Je zde využita smíšená výzkumná strategie.

Závěr diplomové práce shrnuje její tři hlavní části a odkazuje na důležitý dokument Koncepti sociálního bydlení ČR 2015-2025, ze které jsem čerpala při psaní této práce.

# Teoretická část

## 1 Sociální práce na obci

Pracuji čtyři roky na pozici sociálního pracovníka Odboru sociálních věcí a zdravotnictví Magistrátu města Hradec Králové. Mými klienty jsou osoby starší 18 let, nebo ve spolupráci s Orgánem sociálně-právní ochrany dětí rodiny s dětmi, které se ocitly v nepříznivé sociální situaci. V následující části diplomové práce představím činnost Odboru sociálních věcí a zdravotnictví Magistrátu města Hradec Králové, legislativní ukotvení, zmíním nejčastěji používané metody sociální práce v agendě sociální práce na obci a blíže specifikuji cílovou skupinu klientů agendy sociální práce na obci.

Sociální práce jako profesionální aktivita je zaměřená na pomoc jednotlivcům, skupinám a komunitám. Má za cíl zlepšit nebo obnovit schopnost sociálního fungování v přirozeném prostředí. Zaměřuje se na tvorbu příznivých společenských podmínek, podporuje sociální změnu, pomáhá tam, kde se lidé dostávají do kontaktu se svým sociálním prostředím. Pro výkon sociální práce jsou klíčové principy sociální spravedlnost, lidská práva a solidarita. Sociální práce je jedním ze základních nástrojů sociální politiky a měla by být i v kontextu řešení potřeb bydlení prostřednictvím poskytování sociálního bydlení nástrojem dostupnějším ve formě výkonu činností sociální práce, prováděné obcí s rozšířenou působností a v rámci poskytování konkrétních sociálních služeb. Sociální práce může být vykonávána případovou prací nebo může být zaměřena na koordinaci nástrojů pomoci a na prevenci nežádoucích jevů. Měla by vycházet z principů plánování při práci s jednotlivcem nebo skupinou v daném čase a místě (Koncepce sociálního bydlení České republiky 2015-2025, 2015, s.78).

Koncepce sociálního bydlení ČR 2015-2025 (2015, s.78) uvádí v rámci legislativy následující zákony, které upravují výkon profese sociální práce:

- zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (§92-95, §96),
- zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (§1-2, §67),
- zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (§2, §35),
- zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (§4),
- zákon 4. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi (§7, §63-65),
- zákon č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce české republiky a prováděcí vyhláška č. 332/2013 Sb.,
- zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze (§16).

Koncepce sociálního bydlení ČR 2015-2025 (2015, s.79-80) uvádí přehled adresných a komplexních nástrojů sociální práce, které souvisí s problematikou bydlení:

- programy prevence ztráty bydlení (sociální poradenství, oddlužení, vyhledání náhradního bydlení, asistence při jednání s pronajímateli, úřady atd.),
- sociální realitní agentury: zprostředkování bydlení pro cílovou skupinu v soukromém nájemném sektoru (prevence neplatičství, ztráty bydlení, podpora bydlení atd.),
- participativní metody využívající spoluúčast klientů na rozhodování o realizaci aktivit typu podpory institutu domovníka nebo klientských domovních samospráv (odlišné od komunitní práce stavějící na společně formulovaných cílech obyvatel určité lokality),
- účast sociálních pracovníků ORP na zavádění a systematizaci administrace systému sociálního bydlení v obci (evidence seznamu domácností v bytové nouzi, evidence volných kapacit ubytovacích zařízení atd.),
- programy koordinované inter-organizační spolupráce a podpory v bydlení vysoce zranitelných skupin (aktivní vyhledávání vysoce ohrožených osob a nabízení spolupráce),
- zavedení case managementu a ostatních forem koordinace (spolupráce sociální služby, obce, úřadu práce v zájmu zajištění nebo udržení bydlení),
- sociální šetření (posouzení životní situace klienta, identifikace rizik ztráty bydlení),
- individuální plánování (řešení konkrétní situace klienta),
- síťování a multidisciplinární spolupráce (rozšiřuje sociálnímu pracovníkovi možnosti řešení situace klienta, umožňuje přenést bytovou otázku do komunitního plánu),
- případová konference (multidisciplinární přístup),
- motivace klienta ke změně (zvyšování sociálních kompetencí klienta vzhledem k bydlení, podpora ekonomického a ekologického životního stylu).

## **1.1 Odbor sociálních věcí a zdravotnictví Magistrátu města Hradec Králové**

HK oficiální web (2018, online) představuje OSVZ MMHK a jeho trvale svěřené úkoly následovně: Odbor sociálních věcí a zdravotnictví je odborem Magistrátu města Hradec Králové pro zabezpečování působnosti na úseku sociální péče, sociálně-právní ochrany dětí, sociální prevence, ochrany práv příslušníků menšin, veřejného zdraví, prevence kriminality a drogové problematiky.

Odbor sociálních věcí a zdravotnictví Magistrátu města Hradec Králové zajišťuje následující trvale svěřené úkoly (HK oficiální web, 2018, online):

1) v oblasti samostatné působnosti:

- vytváří analytické a koncepční materiály v oblasti rozvoje sociálních a souvisejících služeb, prevence kriminality, prorodinné a proseniorské politiky na území města,
- v návaznosti na výkon sociální práce v přenesené působnosti zajišťuje obsazování městské ubytovny Brněnská, dává v této souvislosti pokyn odboru správy majetku města k uzavření smluv o ubytování,
- v návaznosti na výkon sociální práce v přenesené působnosti zajišťuje obsazování bytů zvláštního určení a bytů vyčleněných pro bydlení seniorů a osob se zdravotním postižením, navrhuje radě města budoucí nájemce výše uvedených obecních bytů, následně dává pokyn odboru správy majetku města k uzavření nájemní smlouvy s vybraným zájemcem, zabezpečuje činnost vyplývající z platných pravidel schválených radou města,
- poskytuje občanům poradenství v oblasti sociální péče,
- zajišťuje agendu finančních příspěvků pro neziskové projekty v oblasti sociálních a souvisejících služeb, včetně metodické pomoci a kontroly v oblasti dotací poskytovaných městem,
- zajišťuje kulturně společenskou činnost v klubech důchodců,
- zabezpečuje pohřbení občana města nebo ve městě zemřelého, které nebylo sjednáno jinou fyzickou osobou,
- sleduje využívání finančních prostředků města v příspěvkové organizaci Dětský denní rehabilitační stacionář a plnění statutu této organizace,
- plní úkoly vyplývající ze zřizovatelské funkce u organizační složky města Jesle Orlická,
- koordinuje aktivity v oblasti prevence kriminality a drogové problematiky na území města,
- vykonává činnosti sociálně-právní ochrany dětí,
- zajišťuje koordinaci prorodinné politiky města a proseniorské politiky města mezi dotčenými odbory,
- provádí zápisy do registru osob, do Evidence příspěvkových organizací zřízených územním samosprávným celkem ve vztahu k příspěvkovým organizacím, vůči kterým plní úkoly vyplývající z funkce zřizovatele,



- eviduje a zpracovává žádosti o informace pověřeného obecního úřadu a obce k vyhodnocení podmínek případu hodného zvláštního zřetele pro nárok na doplatek na bydlení podle § 33 odst. 6 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi.

2) v oblasti přenesené působnosti:

- rozhoduje o ustavení zvláštního příjemce dávky důchodového pojištění a provádí dohled,
- vyhledává děti, na něž se zaměřuje sociálně právní ochrana, rozhoduje o výchovných opatřeních a sleduje jejich účinnost,
- zajišťuje nezbytnou péči o dítě, jež se ocitlo v krizové situaci,
- zajišťuje funkci veřejného opatrovníka,
- provádí zápis veřejných funkcionářů-členů statutárního orgánu, řídicího, dozorčího nebo kontrolního orgánu příspěvkové organizace, ohledně které plní v souladu s organizačním řádem úkoly vyplývající z funkce zřizovatele této organizace a vedoucích zaměstnanců 2. až 4. stupně řízení takové příspěvkové organizace do registru oznámení podle zákona č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů.

3) oblasti přenesené působnosti obecního úřadu s rozšířenou působností

- vykonává metody sociální práce dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, a zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, včetně depistáže osob ohrožených nepříznivou sociální situací,
- zajišťuje evidenci a vydávání označení vozidel pro osoby se zdravotním postižením,
- zastupuje osobu, která není schopna sama jednat a nemá zákonného zástupce, při uzavírání smlouvy o poskytnutí sociálních služeb,
- zajišťuje vydávání, výrobu a distribuci receptů a žádanek s modrým pruhem, vedení jejich evidence a potvrzování odevzdání znehodnocených a nepoužitých tiskopisů,
- vykonává činnosti na úseku ochrany práv národnostních menšin,
- v plném rozsahu vykonává agendu sociálně právní ochrany dětí dle ustanovení zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

## **1.2 Klienti sociální práce ve vztahu k potřebě bydlení**

V následující kapitole budou představeni klienti sociální práce Odboru sociálních věcí a zdravotnictví Magistrátu města Hradec Králové ve vztahu k potřebě bydlení. „*Jako klient byl*

*v antickém Římě označován chudý člověk závislý na patronovi, který svému patronovi dodával společenskou prestiž a byl za to odměňován jídlem a penězi” (Matoušek, 2013, s. 215).*

Tato kapitola se váže k DVC 1: zjištění zakázek na sociální práci Odboru sociálních věcí a zdravotnictví Magistrátu města Hradec Králové ve vztahu k potřebě bydlení.

### **1.2.1 Senioři**

Označení senior se používá pro staršího člověka nebo také nejstaršího a váženého člena nějakého společenství. Může být též použito k rozlišení mladšího (jun.) a staršího (sen.) člena rodiny (pokud mají stejné jméno a příjmení), a to i v případě, že ten starší z nich zdaleka není starý (Haškovcová, 2012, s. 148).

S přihlédnutím k penzijním systémům jednotlivých států je v běžném životě považován za seniora člověk, který dosáhl věku 65 let věku. Tato věková hranice se ale postupně zvyšuje, s posunujícími se odchody do penze (Haškovcová, 2010, s. 20).

Hrozenková, Dvořáčková in Hegyi (2013, s. 13) upozorňují na následující aspekty, dle kterých lze dělit věk člověka: biologický věk (důsledek geneticky řízeného programu, působení zevního prostředí, způsobu života, přítomnosti chorob); funkční věk (funkční potenciál člověka, daný souhrnem biologických, psychologických a sociálních charakteristik); chronologický věk (kalendářní věk, odpovídá skutečně prožitému času bez ohledu na stav organismu); psychosociální věk (důsledek funkčních změn v procesu stárnutí, subjektivního věku a individuálních osobnostních rysů) a sociální věk (přítomnost, respektive nepřítomnost životního programu, do jisté míry závisí na důchodovém věku).

### **Rizikovní senioři**

Rizikovní senioři jsou zvláště zranitelné osoby, které žijí osaměle, nebo dlouhodobě pečují o nemocného partnera. Jedná se především o ty, kteří pobírají minimální důchody a mají slabé nebo problematické materiální zázemí. Velmi často se jedná o osoby starší 80 let. V minulosti byla povinnost vyhledávat tyto seniory a sledovat je náplní práce okrskových, později geriatrických sester, ovšem dnes není uložena nikomu. Haškovcová (2010, s. 253) apeluje na všímavé sousedy, aby si všímali rizikových seniorů ve svém okolí a nebyli lhostejní.

Možný in Přidalová a Bánovcová (2011, s. 259-260) sice uvádí, že v České republice, i přes výrazně stoupající průměrnou délku života, nepřibývá v posledních letech domácnosti jednotlivců, především vdov a odkazuje na výzkumy, které dokazují, že v českých rodinách

převažuje za správné, postarat se o nejstarší generaci. Zmiňuje, že pokud matka či otec ovdoví, především dcery je přijmou do své vlastní domácnosti.

## **Projekt HELPS**

Koncepce sociálního bydlení 2015-2025 (2015, s. 50) představuje Projekt HELPS (Housing and Home Care for the Elderly and Vulnerable People and Local Partnership Strategies in Central Europe, 2009-2014), která má za hlavní cíl porozumění potřebám seniorů v oblasti bydlení a hledání nových a udržitelných řešení v této oblasti. Projekt HELPS identifikoval problémy a potřeby seniorů. Mezi problémy seniorů se řadí zvyšující se disabilita, snižující se mobilita, riziko osamocení, riziko institucionální izolace, riziko zneužití. Jako specifické potřeby seniorů byly identifikovány uchování autonomie, potřeba soukromí, sociální interakce, kontinuita identity, pocit užitečnosti, bezpečnostní infrastruktura, odstranění pohybových a smyslových bariér, pocit bezpečí, jistoty, dostupnost zdravotní pomoci, přiměřeně usnadněná péče o domácnost a sebe sama, společenská inkluze.

Koncepce sociálního bydlení ČR 2015-2025 (2015, s.51) upozorňuje na fakt, že vzhledem ke zvyšujícímu se kvantitativnímu nárůstu počtu seniorů, prodlužující se délky života, nových požadavků na kvalitu života ve stáří, ale také v důsledku nevyhovujících kvalitativních charakteristik stávajícího bytového fondu, zejména v panelových domech lze předpokládat, že poptávka po změně bydlení v seniorském věku se bude zvyšovat.

### **1.2.2 Lidé se zdravotním postižením**

Matoušek a kol. (2013, s. 387) definují zdravotní postižení z pohledu sociálních intervencí jako setrvalý nebo dlouhodobý stav (zpravidla delší než jeden rok), který je odlišný od běžné zdravotní kondice odpovídající věku. Tento stav se projevuje snížením funkčních schopností ve fyzické rovině (hybnosti, slyšení, vidění, mentální funkce atd.), v rovině provádění úkonů, aktivity, činů, úkolů a v rovině zapojení se do životní situace, nebo účasti na společenském dění. Individuální dopady zdravotního postižení na sociálním fungování jednotlivce s postižením závisejí na faktorech prostředí (sociální, fyzické, kulturní, postojové, politické, ekonomické prostředí, ve kterém lidé žijí) a osobních faktorech (druh a doba vzniku postižení, věk, pohlaví, společenský status, životní zkušenosti, osobní charakteristiky apod). *„Lidé se zdravotním postižením mají dlouhodobé fyzické, duševní, mentální nebo smyslové postižení, které v interakci s různými překážkami může bránit jejich plnému a účinnému zapojení do společnosti na rovnoprávném základě s ostatními”* (Matoušek a kol., 2013, s. 387).

Matoušek a kol. (2013, s. 387) dále upozorňují na závažnost dopadů zdravotního postižení, které lze sledovat na škále 0-4, při čemž:

0 žádný problém (nepřítomen nebo zanedbatelný problém),

1 lehký problém (nízký nebo nepatrný problém),

2 středně těžký problém (střední až nesnesitelný problém),

3 těžký problém (vysoký až extrémní problém),

4 úplný problém (totální problém).

Krhutová (2013, s. 19) uvádí, že lidé, kteří jsou v důsledku jiné zdravotní kondice, než je považována za obvyklou či normální, zvykově nazýváni lidmi se zdravotním postižením. Tito lidé vždy byli, jsou a budou přirozenou součástí společenství napříč věkovými kategoriemi, společenským postavením, pohlavím nebo geografickým územím.

### **Autonomie**

Autonomie je dle mého názoru velmi důležité téma nejen ve spolupráci s lidmi se zdravotním postižením, ale také ve spolupráci se seniory. Sociální pracovníci by měli kvalitu života svých klientů posuzovat z perspektivy různých vazeb, které lze porovnat s hierarchií potřeb člověka. Patří mezi ně základní faktory a schopnosti, jakými jsou: autonomie, schopnost rozhodování, soběstačnost, zachování smyslových schopností, určitý finanční standard, udržení sociálního podpůrného systému, pocit štěstí a užitečnosti atd. Tyto základní vazby jsou v životě člověka důležité, ale vzhledem k osobnosti člověka mohou být považovány za relevantní. Kvalita života tedy může znamenat pro různé osoby různé hodnoty. Hrozenská a Dvořáčková (2013, s. 27) tedy nabádají k opatrnosti při posuzování stupně kvality života.

Krhutová (2013, s. 24) upozorňuje, že lidé se zdravotním postižením si své postižení nevybrali, tudíž nemohou jeho existenci ovlivnit.

### **Potřeby a problémy zdravotně postižených v oblasti bydlení**

Koncepce sociálního bydlení ČR 2015-2025 (2015, s. 57) uvádí, že pro osoby se zdravotním postižením se v současné době jeví nejvýhodnějším řešením užívání bytů, které bude možné specificky upravit podle individuálních potřeb. Dle Vyhlášky č. 398/2009 Sb., o bezbariérovém užívání staveb o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb, jsou od roku 2003 povinně všechny byty pořízené s podporou státu určené osobám se

sníženou schopností pohybu a orientace tzv. upravitelné. Znamená to, že byty splňující základní stavební požadavky bezbariérového bydlení mohou být bez dalších stavebních zásahů dodatečně upraveny kompenzačními pomůckami podle individuálních potřeb osoby se zdravotním postižením. Prostřednictvím standardů sociálního bydlení je nutné revidovat přístup k definici upravitelného bytu a podpořit vznik upravitelných bytů ve veškeré dotované výstavbě v rámci sociálního bydlení.

### **1.2.3 Lidé s duševním postižením**

Matoušek a kol. (2013, s. 400) uvádějí, že duševně nemocí lidé vykazují deficity, konflikty, nebo problémy ve svém prožívání, chování a sociálním fungování. To může být způsobeno buď geneticky, nebo nevhodným prostředím, ve kterém se člověk vyvíjí. Psychické nemoci souvisí s pojetím normality a patologie. Normalita je podmíněna historicky a společensky. Znamená to tedy, že to, co je hodnoceno jako patologické, závisí na stavu společnosti. Duševní, tedy psychická nemoc zasahuje psychiku člověka, psychické procesy (vnímání, myšlení, vůli, emoce, motivaci, vnímání vlastního těla, sociální fungování a duchovní rozměr člověka).

Je velmi významné to, jakým způsobem o lidech s duševním onemocněním hovoříme. Jakým způsobem budeme člověka s duševním onemocněním vnímat, ovlivní naši následnou spolupráci. Je zavádějící a stigmatizující označovat duševně nemocné názvy neurotik, depresant či schizofrenik. Matoušek a kol. in Rogers (2013, s. 400) odkazují na praktikování přístupu zaměřeného na klienta. Z tohoto přístupu čerpá sociální práce, která vnímá člověka v jeho důstojnosti jako osobnost, která má mimo nemoci také vlastní potenciál a zdroje, podporující ho v jeho psychické integritě a sociálním fungování.

### **1.2.4 Ohrožené rodiny**

V rámci výkonu sociální práce na obci spolupracují především s rodinami, které jsou ohrožené ztrátou bydlení, nebo žijí v nevyhovujícím bydlení. Jedná se o rodiny s nízkými příjmy, nebo rodiny národnostních menšin. Tyto rodiny jsou ohrožené sociálním vyloučením.

Dle Matouška (2013, s. 359) lze za ohroženou rodinu považovat takovou rodinu, ve které dochází k nerovnováze v sociálním fungování. Jedná se o nerovnováhu interakcí mezi jednotlivými členy rodiny nebo mezi rodinou a subjekty z jejího sociálního okolí. Tato rodina není sama schopna zvládat tyto interakce a zároveň si sama nedokáže najít pomoc nebo využít nabídky služeb.

Matoušek a kol. in Barlettová (2013, s. 359-360) uvádějí, že tato nerovnováha v interakcích a její zvládnání může být u jednotlivce ovlivněna faktory, jako jsou vlastnosti klienta, očekávání, která jsou na klienta kladena jeho sociálním prostředím, interakce mezi očekávanými subjekty v sociálním prostředí klienta a schopností klienta tyto interakce zvládat, zdroje podpory, které jsou či nejsou klientovi k dispozici.

Matoušek a kol. in Navrátil (2013, s. 360) ovšem upozorňují na ještě jeden faktor a to očekávání klientů, která mají od subjektů v sociálním prostředí.

Život ohrožených rodin významným způsobem ovlivňují ztráta sociální ukotvenosti a ztráta sociální identity rodin, se kterými je spojená nejistota a nejednoznačnost společenských očekávání vůči rodinám. Rodiny se musí vyrovnat s novými výzvami a situacemi, které mění charakter interakcí nejen mezi jednotlivými členy rodiny navzájem, ale také mezi členy rodiny a subjekty jejich sociálního prostředí. Mezi charakteristické znaky interakcí patří *vyjednávání*, které ustavuje normy chování, a to i přes to, že instituce spolupracující s rodinami mají jasně definované kompetence a pravomoci (Matoušek a kol., 2013, s. 360-361).

### **1.2.5 Bezdomovectví**

Matoušek a kol. (2013, s. 339) uvádějí, že většinová společnost vnímá lidi bez domova spíše z hlediska, které zdůrazňuje jejich individuální faktory. Tento přístup bývá rozdělen na dvě odlišná pojetí: obviňování oběti (victim-blaming, oběť je zároveň viníkem): člověk bez domova je odpovědný za svou situaci, lidé bez domova jsou dle zastánců této hypotézy nejčastěji tuláky, alkoholiky, devianty apod., sociální pomoc by měla být minimální (např. poskytnutí pouze základního ubytování), protože si jedinci zapříčinili své bezdomovectví sami a většinová společnost není nakloněna větší pomoci, např. ve smyslu poskytnutí trvalého bydlení. Osobní neúspěch či nezpůsobilost: člověkem bez domova se osoba stane na základě svého osobního neúspěchu či nezpůsobilosti, za tento stav není osobě přičítána odpovědnost, tyto osoby potřebují ke svému návratu do společnosti humanitární pomoc, psychiatrickou péči či jiné formy podpory, minimální pomoc (např. poskytnutí pouze základního ubytování) je v těchto případech naprosto nedostačující.

Důležitým faktem je také to, že dlouhodobý stav bez domova snižuje motivovanost člověka ke změně, která může vést až k jejímu úplnému vymizení. Změna hodnotové orientace, deprivujícího prostředí a každodenních stereotypů může podporovat vznik deviantního chování, které bývá pro některé lidi bez domova charakteristické. Sociální terapeuti, kteří se zabývají bezdomovectvím, vycházejí při své práci z behaviorální teorie, podle které žádné

chování, tedy ani problémové, nevzniká náhodně, ale má své příčiny. Osoby nacházející se v této situaci mají právo na poskytnutí pomoci odpovídající jejich situaci, tedy sociální poradenství, právní podporu, psychologickou a psychiatrickou pomoc, sociální zabezpečení (Matoušek a kol., 2013, s. 339).

Černá (2019, s. 62) upozorňuje na to, že dlouhodobost bezdomovectví je u části lidí bez domova spojena s dlouhodobým užíváním sociálních služeb a to i přes to, že by tyto služby měly být na omezenou dobu. „*Bezdomovectví je extrémní projev sociální nerovnosti. Vzniká v kombinaci vysoce nepříznivé sociální situace a nedostatečných sociálních kompetencí jedince. Bezdomovectví jako takové nelze na základě platné české legislativy sankcionovat. Zájem o řešení tohoto jevu vychází z principů solidarity, altruismu, křesťanských tradic a z mezioborových vědeckých poznatků. Etiologie tohoto jevu je různorodá, což v odborných kruzích u nás i v zahraničí vyvolává průběžné diskuse o definování jeho příčin, vývoje a důsledků*” (Matoušek a kol., 2013, s. 338).

## **ETHOS**

Černá in Edgar, Meert; Hradecký a kol. (2019, s. 15) představuje celoevropsky uznávanou typologii bezdomovectví a vyloučení z bydlení ETHOS. Jedná se o odepření přístupu k adekvátnímu bydlení prostřednictvím ustanovených postupů (dosahování bydlení prostřednictvím státu nebo trhu). Ohroženy jsou skupiny na okraji trhu s bydlením a sociálním bydlením. Tyto skupiny jsou nuceny žít v předraženém, neadekvátním bydlení, na ubytovnách, u příbuzných, azylových domech nebo noclehárnách.

Černá in Edgar, Meert; Hradecký a kol. (2019, s. 15) uvádí tři konkrétní domény utvářející pojem domov. Jedná se o doménu fyzickou (důstojné místo či obydlí adekvátní k uspokojení potřeb jednotlivce nebo rodiny), sociální (možnost soukromí a rozvíjení sociálních vztahů) a doménu právní (možnost výhradního vlastnictví, právní nárok na bydlení, stabilita bydlení).

Černá in Edgar, Meert; Hradecký a kol. (2019, s. 15-16) dále upozorňuje na specifické vymezení životních situací dle typologie ETHOS. Jedná se o následující životní situace: nevyhovující bydlení (lidé žijící v přeplněných domácnostech, v nevhodných obydlích z hlediska kvality bydlení, lidé nuceně žijící v mobilních domech či karavanech); nejisté bydlení (lidé žijící dočasně u příbuzných či známých, osoby ohrožené domácím násilím, lidé s příkazem k vystěhování nebo bez standardní nájemní smlouvy); bez bytu (lidé žijící v azylových domech, ubytovnách, ve speciálních pobytových službách pro lidi bez domova,

v přijímacím či pobytovém středisku pro cizince, lidé propuštěni z institucionální péče); bez střechy (lidé trávící podstatnou část dne ve veřejných prostorech, přespávající na ulici nebo noclehárnách, tito lidé jsou často v kontaktu s terénními sociálními pracovníky).

Česká legislativa používá pro osobu bez trvalého bydlení a zázemí označení *osoba bez přístřeší* (zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi), což je velmi zužující. Popisuje či evokuje situaci *bez střechy*, což je pouze jedna z kategorií typologie ETHOS (Matoušek, 2013, s. 340).

### **1.2.6 Menšiny ohrožené sociálním vyloučením**

Z menšin, které jsou ohroženy sociálním vyloučením, spolupracují především s romskou komunitou.

Romská komunita je v očích české veřejnosti vnímána jako jednolitá, nediferencovaná a specifická skupina lidí s obdobnými vlastnostmi a jediným poznávacím znamením se stala barva kůže. Na toto upozorňuje Sirovátka in Pospíšil (2004, s. 109) zprávou Očerněny v médiích, která analyzuje mediální obraz menšin v České republice, především animozitu vůči Romům, k čemuž přispívá to, jakým způsobem informují média o romské komunitě.

V České republice se ohrožení menšin sociálním vyloučením odstraňuje a omezuje na dvou úrovních. Jedná se o úroveň politického rozhodování přijímáním antidiskriminačních zákonů a opatření sociální ochrany, přijímáním strategií, koncepcí, programů začleňování a integrace (Matoušek a kol., 2013, s. 406).

V postkomunistických zemích střední Evropy se současná právně-politická praxe zaměřuje na politiku formálního uznávání jednotlivých etnických skupin za menšiny k užšímu vymezení menšiny. Jedná se o selektivní ochranu vlastních občanů vybraných etnických skupin. Příslušníkům etnik, kteří přišli na území postkomunistických zemí po roce 1989, poskytují státy široce pojímanou sociální ochranu, což znamená ochranu, opírající se o univerzálně platná lidská práva. V praxi se tato ochrana opírá o univerzalitu, prostřednictvím které považují státy menšinovou identitu za parciální znak z důvodu odlišného rasového, etnického či náboženského původu (Matoušek a kol. in Mareš, 2013, s. 406).

V České republice se organizace vykonávající sociální práci kloní k širšímu pojmání menšin. V případě etnických skupin, především Romů a imigrantů, sociální pracovníci řeší důsledky sociálního vyloučení, které je způsobeno především institucionální diskriminací dominující společnosti. Dominující společnost by měla zpřístupnit menšinám příležitosti pro rozvoj,



umožnit účast na veřejném či náboženském životě, vytvářet vlastní kulturní instituce a vzdělávat se vlastním jazykem (Matoušek a kol., 2013, s. 407).

### **1.2.7 Oběti domácího násilí**

Domácí násilí se odehrává mezi blízkými lidmi, kdy jsou pachatel a oběť citově, sociálně a ekonomicky vzájemně závislé a blízké osoby. Jedná se o opakované a dlouhodobé týrání partnera, se kterým mám společné soukromí. Pachatel i oběť kdysi vstoupili do intimního svazku dobrovolně, na základě svého privátního rozhodnutí (Čírtková, Macháčková, Vitoušová, 2002, s. 4).

Čírtková, Macháčková, Vitoušová (2002, s. 11) odkazují na příkladu z Velké Británie, kde je dle policie domácí násilí definováno následovně: „*Domácí násilí je fyzické, sexuální, mentální, emocionální, psychické a nebo ekonomické zneužívání osoby tím, s kým tato osoba má nebo někdy v minulosti měla intimní vztah*”.

V České republice je řešení domácího násilí ovlivněno legislativou a to Zákonem č. 135/2006 Sb., zákon, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím a Zákon č. 40/2009 Sb., Zákon trestní zákoník, konkrétně § 199 Týrání osoby ve společném obydlí. Těmito zákony je umožněn institut vykázaní násilné osoby ze společného obydlí. Domácí násilí je ale nutné odlišit od vzájemného násilí ve vztahu, vyprovokovaného násilí a patologických vztahů podmíněných poruchou osobnosti jednoho či obou partnerů (Matoušek a kol., 2013, s. 354).

### **1.3 Metody sociální práce v agendě sociální práce na obci**

V následující kapitole budou popsány vybrané metody sociální práce, se kterými pracují sociální pracovníce Odboru sociálních věcí a zdravotnictví Magistrátu města Hradec Králové. Klimentová (2013, s. 9) uvádí, že „*sociální práce je vědecky fundovanou odbornou disciplínou, která speciálními metodami zajišťuje provádění péče o člověka na profesionálním základě*”.

Sociální pracovníce OSVZ MMHK jsou povinné vést záznamy o agendě výkonu sociální práce v aplikaci OK služba, kterou provozuje Ministerstvo práce a sociálních věcí. Vzhledem k tomu, že sociální pracovníci pracují v OK systému s osobními údaji o klientech, přístup do tohoto systému schvaluje MPSV. Tyto informace o vedení agendy sociální práce se týkají všech sociálních pracovníků/pracovnic, kteří vykonávají tuto činnost v rámci obecních úřadů a Úřadů práce ČR.

### **1.3.1 Depistáž**

Depistáž je jedna ze základních činností sociálního pracovníka, v rámci které jsou soustavně, systematicky, cíleně a včasné vyhledávání jedinci či skupiny ohrožené sociálním vyloučením nebo jinou sociální událostí. Depistáž je realizována sociálním pracovníkem v přirozeném sociálním prostředí jedinců či skupin, s cílem nabízení pomoci při hledání řešení nepříznivé sociální situace. Tím je přispíváno k předcházení a eskalaci negativních sociálních jevů. Realizace depistáže musí být ze strany obcí zajištěna v souladu s § 64 odst. 1 písm. d) zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů. Depistážní činnost může v souladu s § 109 zákona o sociálních službách vykonávat pouze sociální pracovník (MPSV, Doporučený postup č. 1/2018, online).

### **1.3.2 Motivační rozhovory**

Motivační rozhovory jsou komunikačním přístupem, který je zaměřen na hledání a rozvíjení vnitřní motivace klienta ke změně jeho chování (Soukup, 2014, s. 15).

Soukup in Wagner, Ingersoll, (2014, s. 21) uvádí, že změna se může týkat pozorovatelného chování klienta (užívání návykových látek, agresivitu, péče o zdraví apod.) nebo může jít o změnu prožívání a procesů, které jsou navenek zřejmé (vnímání vlastních schopností, změna hodnot apod).

Soukup in Prochaska, Norcross, DiClemente (2014, s. 26) popisuje tři fáze označované jako tzv. *cyklus změny*, kterými jsou míra uvědomění si rozporů mezi současným a žádoucím stavem, míra sebedůvěry a míra připravenosti.

V rámci motivačních rozhovorů je důležité pozorně naslouchat a snažit se přesně porozumět tomu, co klient sděluje. Předpokladem změny je klientem subjektivně vnímaná důležitost změny a důvěra ve své schopnosti změnu uskutečnit. Základními principy motivačních rozhovorů jsou: empatický vhled, rozvíjení rozporů, podpora důvěry klienta ve vlastní schopnosti, vyhnout se napravovacímu reflexu (Soukup, 2014, s. 27-29). Kopřiva (2013, s. 110) výslovně uvádí „*Na rozhovor si musíme udělat čas*”.

### **1.3.3 Krizová intervence**

Slovo krize v latině popisuje rozhodnou dobu, náhlý obrat a slovo intervence jíti mezi, přerušeni. Překlad pojmu krizová intervence lze tedy vyjádřit jako přerušeni děje v rozhodném bodě, přesněji zásah v rozhodném bodě (Matoušek in Špatenková, 2013, s. 259).

Jedná se o odbornou metodu sociální práce, která vychází z přirozených lidských forem pomoci a podpory v krizi a rozvíjí je prostřednictvím cílených, odborných a reflektovaných přístupů. Při použití této metody se předpokládá, že klient je schopen rozpoznat, kdy osobní situace, v níž se nachází, je pro něj subjektivně náročná a zátěžová, a tím vyslat signály s žádostí o pomoc. Základním nástrojem v krizové intervenci je rozhovor, který lze popsat ve čtyřech fázích: posouzení, plánování, provedení a vyhodnocení (Matoušek, 2013, s. 259 a 261).

Matoušek in Vodáčková (2013, s. 260) uvádí tyto cíle krizové intervence: zastavit ohrožující tendence v chování u člověka tak, aby znovu aktivně ovládal svůj život; redukovat nebezpečí; strukturovat a zpřehlednit prožívání člověka, který se nachází v krizovém stavu; snížit riziko prohlubování krizového stavu apod.

#### **1.3.4 Případová práce**

Jedná se o metodu sociální práce s jednotlivcem, kdy jsou do procesu zapojeny skupiny lidí, které představují zdroje klienta. Kdo nebo co je „případem“ vhodným pro sociální práci, je ovlivněno společenským klimatem, které může zvyšovat citlivost politiků, veřejnosti nebo médií na určité typy sociálních problémů, které jsou poté vnímány jako priority. Oproti tomu, mohou být jiné typy problémů bagatelizovány nebo přehlíženy. Spolupráce klienta a sociálního pracovníka je určena klientovými potřebami a jeho předchozími zkušenostmi s intervencemi sociálních pracovníků nebo organizací podobného druhu, prostřednictvím čehož dostává pracovník roli ve světě klienta (Matoušek a kol., 2013, s. 262).

Matoušek a kol. in Navrátil (2013, s. 262-263) popisují následující fáze případové práce: hodnocení potřeb klienta, prostředí (z hlediska zdrojů pro uspokojení potřeb, nebo definování překážek v uspokojení potřeb), interakce mezi klientem a prostředím, plánování služby, poskytování služby, průběžné hodnocení služby, závěrečné vyhodnocení případu.

Matoušek a kol. (2013, s.263) uvádějí dva druhy cílů v případové práci. Těmito cíli jsou specifické cíle (zaměřeny na to, s jakým problémem se na pracovníka klient nebo jiný subjekt obrátí) a nespécifické cíle (zaměřeny na zlepšení fungování, posílení schopností klienta řešit problémy a zvýšení sebedůvěry klienta).

Kompetence sociálního pracovníka pro případovou práci jsou především komunikace, navázání a udržení vztahu s klientem, definice své role v pomáhajícím vztahu, pomoc s vyjádřením klientových emocí a postojů, pomoc definovat klientovi hierarchii jeho problému (Matoušek a kol. in Shulman, 2013, s. 262).

### **1.3.5 Případová konference**

Případová konference je dle MPSV odborná diskuse zainteresovaných subjektů nad konkrétním případem ohroženého dítěte či jeho rodiny. Účelem je rychlé a úplné vyhodnocení situace s cílem nalézt optimální řešení. Nejedná se o nový pojem ani institut. Případová konference v různých formách tvoří základ případové sociální práce. Případové konference jsou realizovány na mnoha úrovních s různými označeními a v různých formách tvoří základ případové práce (MPSV, Doporučený postup č. 2/2010, online).

Dle výše zmíněného doporučeného postupu MPSV je využívána případová konference u ohrožených dětí a jejich rodin. Případová konference jako nástroj sociální práce je v praxi také využívána u široké škály klientů a jeho blízkých osob s profesionály. Jedná se o setkání za účelem nalezení nejvhodnějšího, společného řešení situace klienta (Matoušek a kol, 2013, s. 270).

## **2 Komunitní plánování na obci**

Pro komunitní práci je typické to, že se uskutečňuje ve prospěch většího množství lidí, je k ní potřeba spolupráce s představiteli samosprávné nebo státní politické moci a angažují se v ní občanští aktivisté nebo přímo obyvatelstvo (Řezníček, 1994, s. 60). Komunitní plánování tedy umožňuje zpracovávat rozvojové materiály pro různé oblasti veřejného života, a to, na úrovni obce i kraje, a které výrazně posiluje principy zastupitelské demokracie (Vasková, Žežula, 2002, s. 4).

### **2.1 Komunitní plánování sociálních služeb**

Komunitním plánováním sociálních služeb na úrovni krajů a obcí lze plánovat sociální služby tak, aby odpovídaly místním specifikům a potřebám jednotlivých občanů. Jedná se o proces zjišťování potřeb a zdrojů, hledání nejlepších řešení v oblasti sociálních služeb. Cílem je podpora sociálního začleňování, předcházení sociálnímu vyloučení (jednotlivců i skupin) a sociální soudržnost komunity.

Zapojuje uživatele, poskytovatele a zadavatele sociálních služeb, tedy všechny účastníky do přípravy a uskutečňování plánu sociálních služeb. Zvyšuje tím podíl občanů na procesu rozhodování o způsobu zajišťování sociálních služeb a větší míru jejich zapojení do života

v obci. Zvyšuje efektivitu využití stávajících zdrojů a investování finančních prostředků. Zvyšuje dostupnost a kvalitu sociálních služeb.

V komunitním plánování je důraz kladen především na zapojení všech, kterých se daná oblast týká, vyjednávání a dialogu, dosažení výsledku a jeho přijetí a podpory většiny účastníků (Vasková, Žežula, 2002, s. 4-5).

### **2.1.1 Principy komunitního plánování**

Vasková, Žežula (2002, s. 11-12) uvádějí následující principy komunitního plánování: partnerství mezi všemi účastníky: potřeby a cíle všech zúčastněných jsou si rovny, všichni zúčastnění mají stejný prostor k vyjádření názoru. Zapojování místního společenství: nikdo není vylučován ani diskriminován. Je nutné hledat takové formy oslovení a zapojení, aby nabídka ke spolupráci byla pro všechny srozumitelná. Práce s informacemi: je nutné zajistit rovný přístup k informacím uvnitř řídicí struktury a zajistit předávání informací veřejnosti. Dále se stanoví možnosti vznášení připomínek a nakládání s připomínkami. Hledání nových finančních a lidských zdrojů: práce dobrovolníků, svépomocných skupin, sousedské výpomoci. Oboustranně přínosná může být spolupráce s podnikateli. Zohlednění již vytvořené a fungující spolupráce: dobře fungující spolupráce může být inspirací pro ostatní zúčastněné. Kompromis přání a možností: kompromisní řešení mezi tím, co chceme a co máme k dispozici je výsledkem komunitního plánování. Možnosti nejsou pouze materiální, lidské a finanční zdroje, ale také dohoda, která vymezení, kdo a jak se bude na dosažení stanovených cílů komunitního plánování podílet podílet. Průběh zpracování komunitního plánu je stejně důležitý jako výsledný dokument: proces komunitního plánování umožňuje, aby navržený systém sociálních služeb byl neopakovatelný, jedinečný a plně odpovídal místním potřebám, zdrojům a podmínkám.

### **Komunitní plán**

Komunitní plán je výsledkem systému sociálních služeb na místní úrovni, který odpovídá zjištěným potřebám, zajišťuje efektivní vynakládání finančních prostředků na služby a reaguje na lokální odlišnosti. Potřeby a priority sociálních služeb jsou stanoveny lidmi, kteří v obci žijí a veškeré činnosti na místní úrovni při přípravě a naplňování komunitního plánu musí být provázané. Směr rozvoje sociálních služeb musí vycházet z přesvědčení o jedinečnosti, vrozené důstojnosti a právu na sebeurčení každého uživatele sociálních služeb (Vasková, Žežula, 2002 s. 7). „Zkvalitňování sociálních služeb musí být považováno za žádoucí a důležitou součást místní politiky” (Vasková, Žežula, 2002, s. 7).

## Účastníci komunitního plánování

Vasková, Žežula (2002, s. 8-11) představují účastníky komunitního plánování:

- zpracovatel: koordinuje proces komunitního plánování, průběžně zpracovává dílčí výstupy, včetně konečné podoby komunitního plánu, může jím být obec nebo kraj, případně pověřený subjekt jako např. nestátní nezisková organizace,
- zadavatel: je odpovědný za zajištění sociálních služeb, které odpovídají místním potřebám, zastupitelé obce by měli podporovat realizaci komunitního plánu, který by měl být projevem politické vůle v obci, potvrzením legitimacy komunitního plánování a zárukou zapojení ostatních účastníků,
- poskytovatel: všichni poskytovatelé mají v procesu komunitního plánování rovné postavení, jejich záměry a cíle mají stejnou váhu, mohou jimi být nestátní neziskové organizace, organizace řízené obcí, krajem nebo státem, nebo fyzická osoba,
- uživatel: jedná se o fyzickou osobu v nepříznivé sociální situaci, které jsou služby určeny, záměry a cíle uživatelů sociálních služeb jsou při komunitním plánování rovny záměrům a cílům zadavatelů a poskytovatelů sociálních služeb,
- veřejnost: musí být průběžně informována se záměry, výsledky a cíli komunitního plánu, je nutné zajištění přístupu veřejnosti k informacím, důležité je účast veřejnosti na komunitním plánování od samého počátku,
- ostatní organizace: efektivita procesu komunitního plánování se odvíjí od míry zapojení organizací typu veřejné instituce, úřady práce, školy, nemocnice, policie, žádoucí je také zapojení občanských iniciativ, nebo etnických skupin.

### 2.2 Účastníci komunitního plánování v Hradci Králové

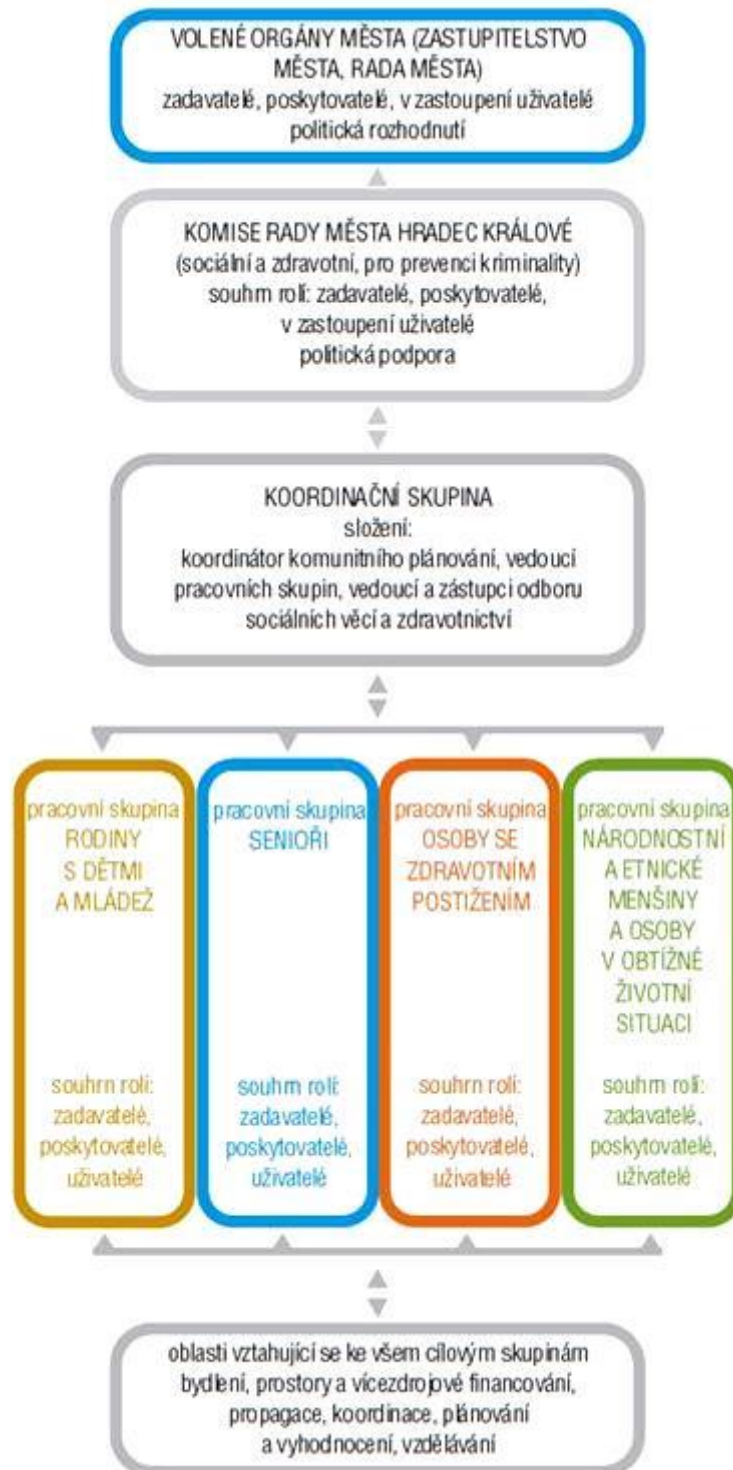
Dle (HK oficiální web, [2010, online](#)) jsou v Hradci Králové následující účastníci komunitního plánování:

- zadavatel: město Hradec Králové je odpovědné za zajištění služeb a je garantem realizace výstupu komunitního plánování, podpora ze strany města a jejich politických reprezentantů je základní podmínkou pro jeho uskutečňování,
- uživatelé služeb: ti, kteří aktivně služby využívají, příp. zájemci o službu, lidé v nepříznivé, tíživé životní situaci, kterou nejsou schopni zvládat svými silami, právě

jejich pohled je v celém plánování nepostradatelný, neboť v optimálním případě by měla nabídka sociálních služeb odpovídat jejich potřebám,

- poskytovatelé služeb: ti, kdo služby poskytují, a to bez ohledu na zřizovatele, jsou odborníky pro jednotlivé cílové skupiny, znají stávající poptávku i předpokládaný vývoj v určité oblasti.

## Struktura komunitního plánování Hradec Králové



(HK oficiální web, [2017, online](#))



### **2.2.1 Služby účastníci se komunitního plánování v Hradci Králové**

V následující kapitole představím sociální služby, které se účastní komunitního plánování v Hradci Králové. Celkem jsem oslovila 29 služeb, u kterých jsem předpokládala, že mohou spolupracovat s klienty, kteří řeší nepříznivou sociální situaci v oblasti bydlení.

Níže uvedené sociální služby reagovaly na dotazníkové šetření, které se váže k DVC 2: zjistit potřeby v oblasti bydlení dle sociálních služeb, které se účastní komunitního plánování v Hradci Králové.

Popis sociálních služeb čerpá z Adresáře sociálních služeb (2020):

#### **Centrum sociální pomoci a služeb, o.p.s. – pečovatelská služba**

Ambulantní a terénní zařízení, které pomáhá osobám se sníženou schopností si zajistit vlastními silami základní životní potřeby. Služba pomáhá v oblasti péče o domácnost, osobní hygienu, péče o vlastní osobu apod. Péče je individuální, zaměřená na podporu kvality života a na podporu života ve vlastní domácnosti. Cílové skupiny jsou senioři a osoby s chronickým duševním onemocněním a osoby s jiným zdravotním postižením od 27 let.

#### **Dětský domov a školní jídelna Nechanice**

Pobytové školské zařízení pro výkon ústavní výchovy dětí a mládeže. Jedná se o domov rodinného typu, který zajišťuje komplexní péči (ubytování, stravování, zajištění lékařské péče, příprava na vyučování, oblečení, praní). Cílové skupiny jsou děti ze znevýhodněného a nepodnětného prostředí od 3 do 18 let.

#### **Domov pro matky s dětmi Hradec Králové (Oblastní charita Hradec Králové)**

Pobytová služba, která pomáhá lidem v těžké životní situaci spojené se ztrátou bydlení, kterou nejsou schopny sami řešit. Služba poskytuje dočasné ubytování, poradenství a rozvoj schopností důležitých pro běžný život. Služba podporuje klienty k návratu do společnosti, v jejich samostatnosti, v péči o domácnost, v hospodaření. Cílové skupiny jsou oběti domácího násilí a osoby bez přístřeší. Jedná se o zletilé matky (otce) nebo osoby, které mají svěřené dítě do vlastní péče (zpravidla děti do 18 let), zletilé těhotné ženy, samostatné zletilé ženy.

### **Domov Matky Terezy, středisko sociálních služeb pro lidi bez domova, azylový dům (Oblastní charita Hradec Králové)**

Pobytová služba na dobu až 1 roku, podmínky pro přípravu stravy a hygieny, poradenství a pomoc při řešení nepříznivé sociální situace, doprovod na úřady, k lékaři. Podpora při hledání bydlení, hospodaření, hledání zaměstnání, obnovování vztahů, řešení závazků. Možnost vyprání, poukázky do sociálního šatníku, úvěrové jízdenky do místa bydliště k vyřízení záležitostí na úřadech nebo k lékaři. Cílová skupina jsou muži bez přístřeší od 18 let.

### **Fakultní nemocnice Hradec Králové (Oddělení sociální péče)**

Zdravotně sociální pracovnice Fakultní nemocnice Hradec Králové pomáhají hospitalizovaným a ambulantním pacientům, kteří vyžadují pomoc při zvládnání negativních sociálních důsledků nemoci. Cílové skupiny jsou bez omezení.

### **Intervenční centrum (Oblastní charita Hradec Králové)**

Ambulantní a terénní intervenční centrum pro osoby ohrožené domácím násilím. Služba poskytuje krizovou intervenci, sociálně právní a psychologické poradenství lidem, kteří jsou ohroženi domácím násilím a jejich blízkými. Cílové skupiny jsou osoby ohrožené domácím násilím a osoby blízké (kromě osob násilných), od 16 let.

### **NOMIA, z. s. (Poradna pro oběti násilí a trestné činnosti)**

Ambulantní a terénní poradna, která poskytuje bezplatnou, okamžitou, komplexní a odbornou pomoc, dlouhodobé sociální poradenství, psychoterapeutické intervence, doprovody na instituce a asistovaný kontakt rodiče s dítětem, kde je hlavním cílem vytvoření či znovuoobnovení narušeného vztahu mezi nimi. Cílové skupiny jsou oběti domácího násilí, oběti trestné činnosti, děti s prožitkem traumatu, rodiny s dětmi, v jejichž rodinném systému se vyskytuje vážný nesoulad v rodinných vztazích nebo znaky násilného chování, bez omezení věku.

### **Občanské poradenské středisko, o.p.s. (Občanská poradna Hradec Králové)**

Ambulantní a terénní služba nabízející pomoc při řešení dluhů (dluhy, exekuce, oddlužení), zaměstnání (výpověď, pracovní smlouva, vymáhání mzdy), orientace v systému (dávky, sociální pojištění, sociální služby) apod. Cílové skupiny jsou osoby od 16 let v tíživé životní situaci nebo takovou situací ohrožené, které si nemohou z problémů pomoci sami např. z důvodu zdravotního stavu, věku, nedostatku financí, znalostí nebo dovedností.

### **Péče o duševní zdraví, z. s.**

Ambulantní a terénní služba, která pomáhá dlouhodobě duševně nemocným lidem, aby mohli žít v prostředí podle své volby, spokojeně a co nejsamostatněji. Cílové skupiny jsou osoby s vážným duševním onemocněním od 18 let.

### **Poradna pro lidi v tísní (Oblastní charita Hradec Králové)**

Ambulantní služba, která nabízí podporu a poradenství lidem v těžké životní situaci, kterou nedokáží řešit sami. Jedná se o řešení dluhové problematiky, obětí trestných činů, rodinného práva, dědictví, nebo ztráty blízkého člověka. Služba získala v únoru 2018 Akreditaci Ministerstva Spravedlnosti ČR k poskytování poradenství v oblasti oddlužení (sepis a podání insolvenčního návrhu). Cílové skupiny jsou osoby v krizi a oběti trestných činů.

### **Pracoviště pečovatelské péče, o.p.s.**

Terénní zařízení, které poskytuje pečovatelskou službu osobám se sníženou soběstačností a potřebují pomoc od jiné fyzické osoby. Snahou je podpořit klienty v zachování jejich běžného způsobu života, pomoci jim zvládnout pobyt ve svých domácnostech a zajistit základní životní potřeby. Cílové skupiny jsou senioři, bez omezení věku.

### **Salinger, z.s., Centrum Semafor**

Ambulantní a terénní zařízení nabízí pomoc a podporu při řešení těžké životní situace, se kterou si klienti sami neumí poradit. Nejčastěji se jedná o problémy s bydlením, nezaměstnanost, finanční obtíže, orientace v úředních dokumentech, kontakt se školou, podpora se vzděláváním dětí. Cílové skupiny klientů jsou rodiny s dětmi ve věku od 0 do 18 let.

### **Salinger, z.s., Triangl**

Ambulantní a terénní zařízení pomáhající rodinám s dětmi, které se dostaly do komplikované životní situace, kterou se jim nedaří překonat vlastními silami. Sociální pracovníci přímo v rodinách podporují rodiče při péči o děti a zvládání výchovných a komunikačních problémů v rodině. Pracují s rodiči, kteří mají děti v pěstounské péči nebo ústavní výchově. Cílové skupiny jsou rodiny s dětmi ve věku od 0 do 18 let s bydlištěm v Královéhradeckém kraji.

## **Selesiánský klub mládeže, z.s., Centrum Don Bosco (Sociální rehabilitace DOPROVÁZENÍ)**

Ambulantní a terénní zařízení, které doprovází mladé lidi z dětských domovů, pěstounské péče a ohrožených rodin tak, aby převzali zodpovědnost za svůj vlastní život. Cílem služby je pomáhat klientům zvládat samostatný život s ohledem na jejich možnosti. Cílové skupiny jsou děti a mladiství ve věku od 14 do 35 let.

### **Život Hradec Králové, o.p.s.**

Terénní zařízení poskytující služby v domácnostech klientů kvalifikovanými pečovatelkami v případě potřeby 24 hodin denně. Požadované služby (péče o vlastní osobu, hygiena, stravování atd.) lze přizpůsobit požadavkům klienta. Cílem služby je setrvání klientů v přirozeném domácím prostředí co nejdéle možnou dobu. Cílové skupiny jsou senioři a osoby se zdravotním postižením od 27 let.

## **3 Současné dostupné bydlení se sociálním aspektem v Hradci Králové**

Tato část diplomové práce se váže k Dílčímu výzkumnému cíli 3: zjistit jaká je nabídka současného dostupného bydlení se sociálním aspektem v Hradci Králové. V první části této kapitoly se budu věnovat sociálnímu bydlení a jeho základním principům, dále dvěma modelům přístupu k otázce bydlení. Druhá část je zaměřena přímo na současné dostupné bydlení se sociálním aspektem v Hradci Králové a klíčovými závěry v oblasti sociálního bydlení.

### **3.1 Sociální bydlení**

Sociální bydlení lze chápat jako sektor nájemního bydlení, kterým se snaží orgány státu nebo obcí zajistit rovnováhu na trhu s nájemním bydlením a tím umožnit potřebným skupinám obyvatel důstojné a vyhovující bydlení. Potřebnými skupinami obyvatel se rozumí ty skupiny, které si nemohou samy zajistit z důvodů sociálních či jiných bydlení na volném trhu. Výše nájemného v sociálních bytech je zpravidla nižší než tržní nájemné a výstavba a provoz sociálních bytů jsou finančně podporovány institucemi státu nebo obcí. V sektoru sociálního bydlení existují velké rozdíly v jednotlivých systémech západoevropských zemí, protože bytová politika Evropské unie spadá do kompetence jednotlivých členských států (Lux, 2002, s. 73). „Zásadní úspěch systému sociálního bydlení je souběžné poskytování takové podpory a

*po tak dlouhou dobu, kterou ten který člověk potřebuje (zejm. podpora sociální práce). Pro splnění tohoto úkolu se předpokládá individuální sociální šetření a práce” (Koncepce sociálního bydlení ČR 2015-2025, 2015, s. 119).*

### **3.1.1 Základní principy systému sociálního bydlení**

Koncepce sociálního bydlení ČR 2015-2025 (2015, s. 118-119) uvádí následující základní principy systému sociálního bydlení:

- solidarity: základní princip sociální politiky státu, v konceptu sociálního bydlení je solidarita intervencemi státu směřována k potřebným osobám,
- rovnosti a nediskriminace: navrhovaná opatření nesmějí směřovat k sociálnímu vyloučení, ani ho podporovat, nesmí být podporována diskriminace v přístupu ke konkrétním složkám sociálního bydlení, nutno posuzovat individuální situaci každé osoby, není přípustná diskriminace na základě věku, pohlaví, rasy, sexuální orientace apod., ani zadluženost osoby nebo domácnosti nesmí být bariérou ke vstupu do systému sociálního bydlení,
- subsidiarity: výběr nástrojů systému sociálního bydlení a způsob jejich aplikace je třeba ponechat v závislosti na místních podmínkách volbě příslušné úrovně veřejné správy a samosprávy,
- bydlení v bytě: cílem je zabezpečit bydlení v bytech, nikoli ubytovnách, zásluhovost není podmínkou k přístupu k bydlení, priority budou mít např. rodiny s dětmi, jejichž bytová nouze je nejnaléhavější,
- dostupnosti: realizované nástroje sociálního bydlení musí zajistit místní dostupnost sociálního bydlení na úrovni materiální, faktické a informační,
- dobrovolnosti: uživatel nesmí být nucen nástroji sociálního bydlení k uspokojování potřeb bydlení určitým způsobem,
- individuální a diferencovaný přístup: nástroje sociálního bydlení musí reagovat na různé potřeby různých osob již od okamžiku ztráty bydlení (prevencí) až po návrat či vstup do bydlení,
- nesegrese: systém sociálního bydlení podporuje bydlení v důstojných podmínkách, nepodporuje vytváření nebo přeskupování sociálně vyloučených lokalit,
- sociální adaptace na podmínky bydlení: učení se obvyklému způsobu života, které je zajištěno sociální prací nebo sociální službou a současně různými formami sociálního bydlení,

- posilování kompetencí: jedná se o kompetence odpovědnosti a schopnosti udržet si standardní formu bydlení, které bude zajištěno sociální prací nebo sociální službou a současně edukací směřující k šetrnému životnímu stylu,
- prevence: předcházení vzniku bytové nouze nebo zhoršení situace, kdy by bylo k jejímu řešení nutno využít mechanismy krizových, sociálních a dostupných bytů, jedná se o nástroje prevence předcházení vystěhování, bydlení s podporou, protidluhové poradenství, sociální dávky, hlavní roli hraje zajištění a koordinace aktivit na místní úrovni,
- efektivní vynakládání veřejných prostředků: nastavení pravidel v oblasti sociálního bydlení tak, aby systém nevytvářel jednoduše a systematicky zneužitelné mechanismy

### 3.1.2 Modely přístupu k bydlení

Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v České republice do roku 2020 (2013, s. 5) již ve svém úvodu upozorňuje na to, že v každé společnosti jsou lidé, kteří z různých důvodů, objektivních či subjektivních, nemají dovednosti nebo prostředky k tomu, aby si sami zajistili nebo udrželi bydlení. Je proto povinností státu, aby těmto lidem na principu solidarity pomohl. Stát k této pomoci může využít různé nástroje, od legislativních, přes sociální práci až po sociální dávky.

V teoretické rovině jsou v domácí i zahraniční literatuře popsány dva stěžejní modely podporovaného bydlení pro lidi bez domova. Tyto modely Bydlení až po přípravě a Bydlení především, jsou užívané při začleňování lidí bez domova zpět do společnosti (Černá, 2019, s. 31).

#### 3.1.2.1 „Bydlení až po přípravě“

Model bydlení až po přípravě vnímá velkou část domácností bez domova jako osoby s tzv. nedostatečnou kompetencí, které nejsou schopny udržet si dlouhodobé nájemní bydlení. Toto je důvodem, že podpora při řešení sociálních, osobních a rodinných problémů předchází nabídce samostatného dlouhodobého bydlení (Černá, 2019, s. 31).

Černá in Busch-Geertsema, Sahlin; Průdková, Novotný; Marek et al.; Lux et al. (2019, s. 31-32) popisuje *Vicestupňový (propustný) model bydlení* skládající se ze tří stupňů:

- azylové domy: nejnižší stupeň propustného systému bydlení, cílem je návrat uživatele k soběstačnosti, zajišťují kontakt s lidmi bez domova, distribuuji sociální pomoc a

podporu, poskytují celodenní ubytování, ale hlavní pomoc spočívá v poskytování sociální práce formou odborného sociálního poradenství v oblasti dluhů, rodinných vztahů či zaměstnanosti,

- tréninkové bydlení: (byty s doprovodným programem nebo sociální bydlení): další krok v systému propustného bydlení pro uživatele azylových domů, je chápáno jako stupeň před reintegrací osoby bez domova zpět do trvalého bydlení, typy tréninkových bytů: byty vlastněné neziskovou organizací, byty vlastněné obcí, byty najímané neziskovou organizací od jiných subjektů, většinou je původním uživatelům azylových domů nabídnuta nájemní nebo podnájemní smlouva na dobu určitou (6 měsíců až 2 roky),
- bydlení pod dohledem sociálního pracovníka: (typické pro české prostředí) podnájemníci zde žijí samostatně, sociální pracovník dochází v domluvených intervalech, jedná se o poslední stupeň propustného bydlení, kdy se nájemník připravuje na odchod do samostatného bydlení.

Černá in Busch-Geertsema, Sahlin; Busch-Geertsema (2019, s. 33-34) upozorňuje na některá rizika modelu Bydlení až po přípravě při reintegraci osoby zpět do bydlení. Tato rizika jsou např.: pobyt v azylovém domě z důvodu, že vyžaduje speciální dovednosti, které jsou značně odlišné od dovedností potřebných k samostatnému bydlení; bezprostřední příčina bezdomovectví může mít sice individuální charakter, ale návrat je často závislý na situaci na trhu s bydlením a bytových a sociálních politik; přesun mezi jednotlivými stupni propustného bydlení způsobuje stres; finální postup do nezávislého, samostatného bydlení může trvat roky a mnoho uživatelů se ztratí mezi jednotlivými stupni; nedostatek osobního rozhodování a volby v souvislosti se standardizovanou úrovní podpory ve stupních pobytových služeb apod..

### **3.1.2.2 „Bydlení především”**

Tento model vznikl mimo jiné jako reakce na limity modelu Bydlení až po přípravě. Jako základní principy modelu Bydlení především Černá in Tsemberis (2019, s. 34) uvádí: bydlení je vnímáno jako základní právo pro všechny lidi; respekt, angažovanost a přijetí v práci se všemi uživateli služby; volba změny je volbou uživatele dané služby; sebeurčení uživatele služby; samostatné bydlení; rozdělení v poskytování bydlení a sociálních služeb; harm reduction (snižování rizik) a orientace na zotavení.

Model Bydlení především může být rizikový, pokud je prezentován izolovaně. Toto izolované prezentování může vést ke zúženému chápání bezdomovectví. Lidé bez domova mohou být vnímáni jako individua, potřebující vysokou míru podpory. Pozornost může být odváděna od

strukturálních příčin bezdomovectví, kdy podstatnou roli hraje omezený přístup k dlouhodobému bydlení, systém sociální pomoci a trh práce. Nutno zmínit, že tento model posouvá dostupné bydlení a způsoby jeho financování do centra současných diskusí (Černá in Pleace, Busche-Geertsemy, 2019, s. 37).

### 3.1.2.3 Teoretické porovnání modelů „Bydlení až po přípravě” a „Bydlení především”

V obou modelech je kladen důraz na samostatné nájemní bydlení jako výsledek reintegračního procesu. Model Bydlení až po přípravě věnuje pozornost individuálnímu plánování a úkolově orientovaném přístupu ke klientovi, jedná se o aktivní zapojování jedince do řešení vlastní situace prostřednictvím jeho silných stránek. Na rozdíl od modelu Bydlení především, ve kterém je pro pracovníky zásadní spárovat stadium zotavení daného člověka s nabízenou podporou, model Bydlení až po přípravě pracuje s motivací člověka plnit společně stanovené úkoly zaznamenané v individuálním plánu. Model Bydlení především nepracuje s mezistupněm ubytování v azylových domech, tréninkových bytech či v bytech s podnájemní smlouvou s doprovodných sociálních programech. Model Bydlení především pracuje s okamžitým umístěním do klasického nájemního bydlení (Černá, 2019, s. 38-39). Níže budou následovat dvě srovnávací tabulky a to Tabulka č. 1 Podoby bydlení a Tabulka č. 2 Podoby a znaky sociální práce u modelů „Bydlení až po přípravě” a „Bydlení především”.

**Tabulka č. 1: Podoby bydlení**

<b>Bydlení až po přípravě</b>	<b>Bydlení především</b>
azylové domy	samostatně prostorově rozptýlené nájemní byty
tréninkové bydlení	samostatné nájemní byty ve společném domě
bydlení s doprovodným sociálním programem a podnájemní smlouvou	
samostatné nájemní bydlení	

Zdroj: (Černá, 2019, s. 38)



**Tabulka č. 2: Podoby a znaky sociální práce**

<b>Bydlení až po přípravě</b>	<b>Bydlení především</b>
individuální plánování	aktivní zapojování jednotlivce s důrazem na jeho silné stránky
zaměření na podporu motivace jednotlivce plnit stanovené úkoly	zaměření na korespondenci stadia zotavení s nabízenými intervencemi sociální práce
individuální práce s jednotlivcem	práce s jednotlivcem ve vztahu k prostředí
úkolově orientovaný přístup	ekologická perspektiva

Zdroj: (Černá, 2019, s. 38)

### **3.2 Koncepce specifických forem bydlení v Hradci Králové**

Koncepce specifických forem bydlení v Hradci Králové byla schválena usnesením zastupitelstva města Hradec Králové č. 891/2016 dne 26. 1. 2016. Optimálním cílem této koncepce v oblasti specifických forem bydlení je vyřešení nepříznivé případně krizové situace občanů města Hradec Králové v oblasti bydlení a stabilizace jejich bytové situace v procesu sociálního začleňování (Koncepce specifických forem bydlení v HK, 2016, online).

#### **3.2.1 Cíle Koncepce specifických forem bydlení v Hradci Králové**

Koncepce specifických forem bydlení v HK (2016, online) byla vytvořena za účelem splnění následujících cílů:

- zajištění dostatečné kapacity různých specifických forem bydlení pro vymezené sociální skupiny: např. se jedná o seniory, osoby se zdravotním postižením, osoby znevýhodněné na trhu s bydlením, nízkopříjmové domácnosti, rodiny s dětmi žijící v nevyhovujícím bydlení, osoby opouštějící zařízení ústavní výchovy nebo pěstounské péče, osoby bez přístřeší a bez domova, osoby vracející se z výkonu trestu odnětí svobody,

- integrování sociálně vyloučených spoluobčanů: obyvatelů lokalit, kde hrozí riziko sociálního vyloučení, zamezení vytváření dalších sociálně vyloučených lokalit, návrat do běžného prostředí,
- zajištění dlouhodobého nájemního bydlení: pro domácnosti, které nemohou za současných tržních podmínek získat přiměřené, prostorově vhodné a kvalitativně standardní dlouhodobé nájemní bydlení, vedení těchto domácností k zajištění si vlastního bydlení z vlastních zdrojů,
- prevence ztráty bydlení: u osob s nedostatečnou kompetencí k udržení dlouhodobého nájemního bydlení posílením kapacity a kvality terénní práce jako služby podpory a prevence ztráty bydlení u ohrožených cílových skupin,
- zvýšení dostupnosti specifických forem bydlení pro lidi bez domova: např. se jedná o uživatele služeb azylových domů, zkrácení nutné doby pobytu v těchto zařízeních, preventivně bránit závislosti na těchto službách,
- rozvinutí systému vícestupňového bydlení: pro vymezené cílové skupiny propojit a dotvořit stávající možnosti poskytovatelů pobytových služeb a města, vytvořit podmínky pro širší zapojení neziskových organizací,
- využívání stávající podpory za strany státu,
- vytvoření podmínek pro netržní segment bytového fondu: pro specifické formy bydlení,
- vytvoření podmínek pro navyšování počtu bytů v majetku města: aby bylo město Hradec Králové schopno zajistit povinnosti, které předpokládá Koncepce sociálního bydlení ČR 2015-2025.

### **3.2.2 Vícestupňové formy bydlení**

Dle Koncepce specifických forem bydlení v Hradci Králové je vícestupňový systém bydlení nejvíce vhodný zejména pro cílovou skupinu občanů rodin s dětmi nebo osamělé rodiče samoživitele s dítětem/děťmi, kteří potřebují řešit bytovou situaci a nemají dostatečné kompetence, příp. finanční prostředky nutné k získání a udržení nájemního bydlení a nejsou schopni si pomoci vlastními silami.

Vícestupňový model bydlení lze využít i u cílové skupiny seniorů, kteří nejprve bydleli ve svém přirozeném prostředí (vlastní nebo nájemní bydlení) a poté v bytě zvláštního určení s podporou terénních sociálních služeb. Tyto byty jsou určeny seniorům, kteří vyžadují pomoc a podporu z důvodu věku nebo částečné či úplné ztráty soběstačnosti, a kterým není schopna pomoci jejich

rodina. Dalším stupněm bydlení je domov pro seniory, tedy forma bydlení s nepřetržitou zdravotní a sociální péčí.

Cílové skupiny osob se zdravotním postižením lze rozdělit do dvou skupin. První skupina osob bydlí ve svém přirozeném prostředí (vlastní nebo nájemní bydlení) buď samostatně nebo za podpory rodiny či podpory terénních služeb. U osob, které v důsledku progresu nemoci či postižení postupně vyžadují pomoc a podporu jiné fyzické osoby, slouží v rámci prvního stupně domy s pečovatelskou službou nebo byty zvláštního určení s podporou terénních služeb. Dalším stupněm jsou chráněné byty, posledním stupněm ústavní zařízení.

Druhou skupinu osob se zdravotním postižením tvoří především mladí lidé žijící se svými stárnoucími rodiči a přejí si osamostatnit se. Zde se jedná o přípravu k samostatnému bydlení, pro kterou slouží tzv. tréninkové byty s intenzivnější podporou terénní služby. Po získání dovedností se mohou tito mladí lidé přestěhovat do samostatného vlastního nebo nájemného bydlení, kde žijí buď samostatně nebo za podpory terénních služeb.

Systém vícestupňových forem bydlení s aktivní podporou sociální práce je určen především pro: osoby, které se ocitly v akutní bytové nouzi, domácnosti bez přístřeší, které nemají dostatek kompetencí a vyžadují pomoc a podporu na cestě k samostatnému bydlení s cílem si ho dlouhodobě udržet, osoby, které jsou na trhu bydlení diskriminované z důvodu etnického původu či z důvodu náležitosti do rizikové skupiny domácností (romské menšiny, mladé rodiny s dětmi, rodiče samoživitelé, vícedětné rodiny, imigranti).

Vícestupňový systém bydlení předpokládá konkrétní a individuální doprovodný sociální program a aktivní přístup uživatele. Cílem je motivovat uživatele k řešení problému vlastními prostředky, provázet je při realizaci dílčích cílů, pomoci jim získat dovednosti a prostředky pro postupný přechod do dlouhodobého nájemného bydlení, ideálně již bez podpory dalších sociálních služeb (Koncepce specifických forem bydlení v HK, 2016, online).

### **3.2.3 Specifické formy bydlení v Hradci Králové**

#### **Byty zvláštního určení**

Tyto byty jsou určeny seniorům a lidem se zdravotním postižením. Jedná se o samostatné objekty s malometrážními bytovými jednotkami a nájemní vztahy k těmto bytům se řídí platnými ustanoveními občanského zákoníku. O přidělování bytů zvláštního určení rozhoduje podle schválených pravidel Rada města na základě návrhu odborné pracovní skupiny (Příloha A: Směrnice Rady města Hradec Králové č. 9/2019, ze dne ze dne 04. 06. 2019 Pravidla

sociálního bydlení pro seniory a osoby se zdravotním postižením). Byty zvláštního určení se nacházejí v objektech Harmonie I., Harmonie II., Penzion pro důchodce Jungmannova a v dalších městských objektech. Celkem má město Hradec Králové k dispozici 714 bytů zvláštního určení, z nichž je 121 bytů zvláštního určení bezbariérových (Koncepte specifických forem bydlení v HK, 2016, online).

### **Byty v režimu chráněného bydlení**

Byty v režimu chráněného bydlení jsou určeny pro osoby se zdravotním postižením a umožňují uživatelům žít v přirozeném rodinném prostředí. V chráněném bydlení uživatelé spolupracují se sociálními pracovníky a jsou vedeni ke svobodnému, samostatnému a zodpovědnému způsobu života. Uživatelé chráněného bydlení mají zajištěno stravování, ubytování, výchovné a aktivizační služby, zprostředkování kontaktu se sociálním okolím, pomoc se zvládnutím sebeobslužných činností apod. V Hradci Králové provozují organizace Daneta-zařízení pro zdravotně postižené, DaMPi-dům chráněného bydlení (Všestary) a Péče o duševní zdraví, z.s. 4 byty v režimu chráněného bydlení (Koncepte specifických forem bydlení v HK, 2016, online).

Zde upozorňuji, že ke dni 21. října 2020 již nefunguje chráněné bydlení DaMPi ve Všestarech. V Hradci Králové jsou tedy 3 byty v režimu chráněného bydlení.

### **Tréninkové byty**

Tréninkové bydlení je určeno mentálně postiženým osobám, které prostřednictvím profesionální pomoci a podpory sociálních pracovníků mohou využít samostatné dlouhodobé bydlení. V Hradci Králové provozují organizace Péče o duševní zdraví, z.s., Skok do života, o.p.s. a MŠ, ZŠ a MŠ pro sluchově postižené 10 tréninkových bytů.

Organizace Oblastní charita Hradec Králové a Občanské sdružení Salinger, z.s. na základě nájemní smlouvy s městem Hradec Králové provozují na území města další 4 tréninkové byty. V tréninkových bytech Oblastní charity Hradec Králové navazují uživatelé na činnosti azylového domu pro matky s dětmi a řídí se obsahem individuálního plánu. Občanské sdružení Salinger, z.s. realizuje s uživateli služby individuální terénní sociální práci takového typu a rozsahu, aby došlo ke stabilizaci sociální situace ubytovaných osob a rodin a byly vytvořeny podmínky pro zvládnutí samostatného bydlení (Koncepte specifických forem bydlení v HK, 2016, online).

### **Startovací byty pro mladé rodiny**

Startovací byty jsou určeny mladým lidem do 32 let věku. Výběrová řízení na tento typ bytů schvaluje Rada města Hradec Králové a vypisuje v závislosti na jejich uvolňování, cca jedenkrát za dva roky. Požadavky nutné pro podání žádosti uchazeče jsou bezdlužnost, nesmí vlastnit nemovitost na území města Hradec Králové určenou k bydlení a výše příjmů dle požadavků města. Podání žádosti není omezeno trvalým pobytem na území města a nájemní smlouva je sepisována na tři roky. Město Hradec Králové má k dispozici 130 startovacích bytů (Koncepce specifických forem bydlení v HK, 2016, online).

### **Byty pro rodiny s dětmi**

Byty pro rodiny s dětmi byly v Hradci Králové postavené s využitím státní dotace a jsou trvale nabízené jako byty nájemní. Uchazeči (manželé nebo registrovaní partneři jsou považováni za jednoho uchazeče) o výběrové řízení bytů pro rodiny s dětmi musí splňovat např. podmínky dosažení věku 18 let nejpozději ke dni podání žádosti, nebýt vlastníkem bytu ani nemovitosti určené k bydlení, nebýt dlužníkem města Hradec Králové nebo městem zřízených právnických osob ke dni podání žádosti do výběrového řízení, uchazeč je rodičem nejméně jednoho dítěte, jehož věk nepřesáhl ke dni podání žádosti 15 let a které má v péči apod. Město Hradec Králové má k dispozici celkem 158 bytů pro rodiny s dětmi (Koncepce specifických forem bydlení v HK, 2016, online).

### **Byty pro rodiny zajišťující pěstounskou péči**

V Hradci Králové provozuje 1 byt pro rodiny zajišťující pěstounskou péči organizace Centrum pěstounských rodin, o.s. Cílem je zajistit pomoc rodinám pěstounů, které mají problém s placením tržního nájemného s ohledem na nízké příjmy a je ohrožen výkon do té doby kladného průběhu pěstounské péče (Koncepce specifických forem bydlení v HK, 2016, online).

### **Noclehárny, azylové bydlení**

Noclehárna je služba sociální prevence jejímž cílem je zajistit možnost přespání osobám bez přístřeší. Azylové bydlení je také služba sociální prevence, kde jsou poskytovány pobytové služby na přechodnou dobu osobám v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení.

Noclehárnu a azylové bydlení provozuje v Hradci Králové Oblastní charita Hradec Králové. Dům Matky Terezy, středisko sociálních služeb pro lidi bez domova má kapacity pro azylový dům 32 lůžek, noclehárna 40 lůžek a denní centrum pro 30 uživatelů. Domov pro matky s dětmi je služba pro 64 uživatelů. V zimních měsících provozuje Oblastní charita Hradec Králové

v objektu letiště tzv. zimní noclehárnu s kapacitou 20 lůžek (Koncepte specifických forem bydlení v HK, 2016, online).

### **Ubytovna města**

Město Hradec Králové vlastní a provozuje ubytovnu Brněnská, jejímž posláním je na přechodnou dobu poskytnout možnost bydlení ve standardu ubytovny uživatelům (rodiny s dětmi, jednotlivci, manželské nebo partnerské páry), kteří se ocitli v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení. Uživatelům ubytovny je poskytována individuální sociální práce, pomoc a podpora, která předpokládá návaznost na zajištění standardního bydlení. Město Hradec Králové disponuje 34 bytovými jednotkami v ubytovně Brněnská (Koncepte specifických forem bydlení v HK, 2016, online).

### **Komerční ubytovny**

Na území města Hradec Králové jsou provozována soukromá ubytovací zařízení, především ubytovny. Ubytovny jsou ve spolupráci s Úřadem práce rozděleny do dvou kategorií.

První kategorie jsou ubytovny, které splňují standardy bydlení a ubytované osoby zde mají možnost dosáhnout na dávku pomoci v hmotné nouzi doplatek na bydlení. S těmito ubytovnami spolupracují sociální pracovníci Odboru sociálních věcí a zdravotnictví Magistrátu města Hradec Králové v případech, kdy je zapotřebí zajistit ubytování osobám, které nemají dostatek finančních prostředků a bez doplatku na bydlení jim není možné zajistit bydlení. Na území města Hradec Králové je evidováno 14 ubytoven s kapacitou 950 lůžek, které splňují standardy bydlení.

Druhá kategorie jsou ubytovny, které nesplňují standardy bydlení, nebo o prověření tohoto stavu ani nepožádaly. Zde ubytované osoby nemají možnost dosáhnout na dávku pomoci v hmotné nouzi doplatek na bydlení. Na území Hradce Králové je evidováno 11 ubytoven s kapacitou 534 lůžek, které nesplňují standardy bydlení (Koncepte specifických forem bydlení v HK, 2016, online).

Zde upozorňuji, že k dnešnímu datu 21. října 2020 již nefungují některé z ubytoven, které jsou uvedeny v Konceptu specifických forem bydlení v Hradci Králové z roku 2016. Krajský úřad Královéhradeckého kraje poskytuje v pravidelných intervalech Odboru sociálních věcí a zdravotnictví Magistrátu města Hradce Králové seznam komerčních ubytoven, které splňují standardy bydlení. Ke dni 21.10.2020 je na území Hradce Králové evidováno 24 ubytoven

splňujících standardy bydlení. Vlastním šetřením jsem zjistila, že v těchto ubytovnách je celkem kapacita 1 267 lůžek.

Černá (2019, s. 81-82) upozorňuje, že lidé bez domova zažívající mnohočetnou exkluzi, kteří se účastnili výzkumu a měli zkušenost s ubytováním na ubytovnách si sice na některých ubytovnách cenili aspektů, které jim dávaly pocit jistoty a základního zázemí, ale dlouhodobě by na ubytovně žít nechtěli. Tito lidé vnímali ubytovnu jako startovací bod, ze kterého by se rádi posunuli do klasického bydlení. Upozorňovali na kumulace lidí s různými problémy (krádeže, šíření nemocí, přítomnost hmyzu, nedostatek soukromí), na společné sociální zařízení, na sdílené pokoje se spolubydlicími. Celkově vnímali ubytovnu jako místo, které zvyšuje možnost konfliktů, konzumaci alkoholu a drog.

### **3.2.4 Klíčové závěry v oblasti sociálního bydlení**

Lux (2002, s. 151) upozorňuje, že v České republice podobně jako ve většině západoevropských zemí se projevují nepříznivé demografické trendy spočívající ve stárnutí populace a tím rostoucímu počtu starší generace, rostoucímu počtu imigrantů, utečenců a etnických minoritních skupin. Z těchto důvodů bude do budoucna nutné rekonstruovat a zásadně technicky a stavebně opravovat projekty řízené státem a plánované výstavby sociálních bytů.

Lux in Oxley (2002, s. 155-156) zformuloval dle zkušeností u různých evropských zemí v oblasti sociálního bydlení, následující klíčové závěry:

- vlastníkem sociálního bydlení může být celá škála organizací i mimo stát, obce nebo neziskové organizace: např. v Dánsku fungují bytové asociace založené na družstevním principu (veřejný sektor je využíván k tomu, aby vytvářel rovnější společnost) oproti Německu, kde je vysoký podíl soukromých vlastníků a provozovatelů sociálního bydlení (využívání tržní síly k podpoře celkové prosperity společnosti),
- sociální bydlení nemusí být neziskovým bydlením: např. v Německu je soukromým provozovatelům sociálních bytů garantován určitý zisk z vloženého vlastního kapitálu,
- sociální bydlení nemusí být nájemním bydlením, může to být i určitá forma vlastnického bydlení: např. Dánsko, Švédsko a Norsko podporují družstevní bydlení oproti Řecku a Španělsku, kteří podporují vlastnické bydlení,
- neziskové bytové asociace mohou operovat jako nezávislí podnikatelé a aplikovat tržní principy řízení: např. Nizozemí, kde jsou nezávislé bytové asociace vystaveny tržním rizikům z důvodu zrušení státních subvencí,

- při přidělování sociálních bytů je to zvláště alokační politika, která zásadně definuje a odlišuje sociální bydlení od ostatních forem bydlení: je přihlíženo k sociálním kritériím a sociální přiměřenosti, což je trhu zcela cizí. Sociální byty jsou přednostně alokovány těm, kteří jsou v sociální nouzi,
- téměř ve všech západoevropských zemích je budoucnost, forma a účelnost sociálního bydlení v současnosti velmi diskutována: odklon od nabídkových k poptávkovým podporám, snaha o částečné navrácení soukromého kapitálu do nájemní bytové výstavby,
- v některých zemích se snížil vztah mezi nabídkovou podporou a regulací alokace bytů: obce nebo bytové asociace získaly větší pravomoce k vytváření vlastních alokačních programů,
- zdroje financování nové výstavby, rekonstrukce a údržba stávajícího fondu sociálních bytů se výrazně změnily ve většině evropských zemí: snaha o zajištění větší účasti soukromých financí při výstavbě a správě sociálních bytů, např. nizozemské garanční fondy (garančí snižují úroky úvěrů od soukromých finančních domů),
- v některých oblastech se objevil problém nadbytku sociálních bytů, nedostatečné poptávky a nízké kvality bydlení: tento velmi důležitý aspekt se týká především poválečné masové sídlištní výstavby,
- existuje více principů pro stanovení výše nájemného v sociálních bytech: např. v Belgii, Irsku a Portugalsku je výše nájemného přímo závislá na příjmu domácnosti. V Německu, Francii a Lucembursku může být nájemné zvýšeno domácnostem s vyššími příjmy prostřednictvím příplatku k nájemnému.

#### **4 Shrnutí teoretické části**

Teoretická část diplomové práce nabízí vhled do problematiky nedostupnosti bydlení se sociálním aspektem v Hradci Králové. Představuje sociální práci na obci, konkrétně Odbor sociálních věcí a zdravotnictví Magistrátu města Hradec Králové, klienty řešící potřebu bydlení a popisuje používané metody sociální práce. Z textu je zřejmé, že škála klientů sociální práce ve vztahu k potřebě bydlení je velmi široká, napříč populací. Na sociální pracovníky obecních úřadů jsou kladeny vysoké nároky při práci s různými typy klientů a používáním metod v agendě sociální práce.



Dále nabízí teoretická část diplomové práce popis principů a struktury komunitního plánování v Hradci Králové. Představení služeb, které se komunitního plánování v Hradci Králové účastní, a jak bylo popsáno v metodické části, spolupracovaly na výzkumu diplomové práce.

Závěr teoretické části je věnován sociálnímu bydlení, modelům k přístupu k bydlení a detailnímu popisu specifických forem bydlení, které jsou v současné době v Hradci Králové dostupné, avšak jak vyplývá z výzkumné části, nedostačující.

## Metodická část

V metodické části výzkumné práce se budu nejdříve věnovat formulaci výzkumných cílů a jejich transformaci pomocí tzv. transformační tabulky. Jednotlivé dílčí výzkumné cíle představím a zdůvodním vybranou výzkumnou strategií. V závěru vyhodnotím výstupy z výzkumu.

### 5 Formulace výzkumných cílů

Hlavním cílem této diplomové práce je komparovat potřeby obyvatel města zjištěných prostřednictvím výkonu sociální práce na obci a v procesu komunitního plánování s nabídkou dostupného bydlení se sociálním aspektem v Hradci Králové.

Na základě zvoleného hlavního cíle diplomové práce jsem definovala dílčí výzkumné cíle.

#### 5.1 DVC 1: Zjistit zakázky na sociální práci Odboru sociálních věcí a zdravotnictví Magistrátu města Hradec Králové ve vztahu k potřebě bydlení.

První dílčí cíl diplomové práce se vztahuje k sociální práci Odboru sociálních věcí a zdravotnictví Magistrátu města Hradec Králové, počtu zakázek sociální práce a cílovým skupinám sociální práce ve vztahu k potřebám bydlení. Je zde použita kvantitativní výzkumná metoda, analýza dokumentů.

#### 5.2 DVC 2: Zjistit potřeby v oblasti bydlení dle sociálních služeb, které se účastní komunitního plánování v Hradci Králové.

Druhý dílčí cíl diplomové práce se vztahuje ke službám, které se účastní komunitního plánování v Hradci Králové a jejich potřebám v oblasti bydlení. Počtu klientů a cílových skupin, kteří žijí v nevyhovujícím bydlení, poptávce a pravidlech pro přidělování bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové. Je zde použita kvalitativní výzkumná metoda, dotazníkové šetření.

#### 5.3 DVC 3: Zjistit jaká je nabídka současného dostupného bydlení se sociálním aspektem v Hradci Králové.

Třetí dílčí cíl diplomové práce mapuje současné dostupné bydlení se sociálním aspektem v Hradci Králové. Počet bytů, pro jaké cílové skupiny a stávající pravidla pro přidělování bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové. Je zde použita kvantitativní výzkumná metoda, analýza dokumentů.

#### **5.4 DVC 4: Komparovat zjištěné potřeby s nabídkou města Hradec Králové v oblasti bydlení.**

Čtvrtý dílčí cíl diplomové práce se zabývá komparací zjištěných potřeb a nabídky města Hradec Králové v oblasti bydlení. Jsou zde porovnány výstupy z DVC 1, DVC 2 a DVC 3, použita je kvalitativní výzkumná metoda.

## 6 Transformace dílčích cílů do výzkumných nástrojů

### 6.1 Tabulka č. 3: Transformační tabulka A

cíl	metody a techniky výzkumu	indikátory	otázky pro výzkumníci
DVC 1: Zjistit zakázky na sociální práci Odboru sociálních věcí a zdravotnictví Magistrátu města Hradec Králové ve vztahu k potřebě bydlení.	Kvantitativní strategie, analýza dokumentů.	Počet zakázek sociální práce ve vztahu k potřebám bydlení.	OV 1: Kolik lze nalézt ve spisové dokumentaci zakázek souvisejících s bydlením?
	Kvantitativní strategie, analýza dokumentů.	Cílové skupiny sociální práce ve vztahu k potřebě bydlení.	OV 2: Jakých cílových skupin se nalezené zakázky související s bydlením týkají?

Zdroj: vlastní

## 6.2 Tabulka č. 4: Transformační tabulka B

Cíl	Metody a techniky výzkumu	Indikátory	Tazatelské otázky
DVC 2: Zjistit potřeby v oblasti bydlení dle sociálních služeb, které se účastní komunitního plánování v Hradci Králové.	Kvantitativní strategie, anketní dotazníkové šetření.	Počet klientů, kteří žijí v nevyhovujícím bydlení.	TO 1: Kolik klientů Vaší služby aktuálně řeší bytovou situaci?
	Kvalitativní strategie, anketní dotazníkové šetření.	Cílové skupiny klientů.	TO 2: Jakých cílových skupin se řešení bytové situace týká?
	Kvalitativní strategie, anketní dotazníkové šetření.	Poptávka po typech bytů se sociálním aspektem.	TO 3: Jaký typ bydlení se sociálním aspektem podle Vás v Hradci Králové chybí?
	Kvalitativní strategie, anketní dotazníkové šetření.	Pravidla pro byty se sociálním aspektem.	TO 4: Jaká by podle Vás měla být pravidla v oblasti přidělování bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové?

Zdroj: vlastní

### 6.3 Tabulka č. 5: Transformační tabulka C

Cíl	Metody a techniky výzkumu	Indikátory	Otázky pro výzkumníci
DVC 3: Zjistit jaká je nabídka současného dostupného bydlení se sociálním aspektem v Hradci Králové.	Kvantitativní strategie, obsahová analýza dokumentů.	Nabídka počtu dostupných bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové.	OV 1: Jaký počet a typy bytů se sociálním aspektem jsou v Hradci Králové dostupné?
	Kvalitativní strategie, analýza dokumentů.	Nabídka pro cílové skupiny.	OV 2: Pro jaké konkrétní cílové skupiny klientů sociální práce jsou v Hradci Králové dostupné byty?
	Kvalitativní strategie, analýza dokumentů.	Stávající pravidla bytů se sociálním aspektem.	OV 3: Jaká jsou pravidla pro přidělování bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové?

Zdroj: vlastní

#### 6.4 Tabulka č. 6: Transformační tabulka D

Cíl	Metody a techniky výzkumu	Indikátory	Otázky pro výzkumníci
DVC 4: Komparovat zjištěné potřeby s nabídkou města Hradec Králové v oblasti bydlení.	Kvantitativní strategie, komparace výstupů DVC 1, DVC 2 a DVC 3.	Počet a typ bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové.	Komparovat potřeby a nabídku z hlediska počtu a typu bytů se sociálním aspektem (OV 1 a TO 1: OV 3).
	Kvantitativní strategie, komparace výstupů DVC 1, DVC 2 a DVC 3.	Cílové skupiny.	Komparovat potřeby a nabídku z hlediska cílových skupin pro bydlení se sociálním aspektem (OV 2 a TO 2: OV 4).
	Kvalitativní strategie, komparace výstupů DVC 1, DVC 2 a DVC 3.	Pravidla přidělování bytů se sociálním aspektem.	Komparovat potřeby a nabídku z hlediska pravidel přidělování bytů se sociálním aspektem (OV 3 a TO 3: OV 4).

Zdroj: vlastní

## **7 Popis a realizace výzkumu**

V úvodu diplomové práce jsem vysvětlila, proč jsem si zvolila jako téma této práce Komparace nabídky a potřeb v oblasti bydlení z pohledu sociální práce na obcích. Při plánování výzkumné části jsem čerpala od Reiterové (2007, s. 7), která upozorňuje na dvě hlavní rozhodnutí při přípravě výzkumu: volbu oblasti výzkumu a volbu základní metodologie.

Při přípravě volby oblasti výzkumu jsem se rozhodla, že sběr dat budu realizovat v místě svého pracoviště, tedy Odboru sociálních věcí a zdravotnictví MMHK a také, že oslovím služby, které se účastní komunitního plánování v Hradci Králové. Při výkonu své profese s částí služeb účastnících se komunitního plánování spolupracuji a z praxe vím, že téma bydlení se sociálním aspektem je zde palčivým tématem.

Jako metodologickou strategii jsem zvolila smíšený, tedy kvalitativní a kvantitativní výzkum. Hendl (2005, s. 56) uvádí, že se prosazuje mínění, že kvalitativní i kvantitativní výzkum přispívají každý po svém k rozšiřování znalostí o člověku a sociálním světě. Nelze tedy na oba přístupy pohlížet jako na kontradiktorní, výsledky získané z obou přístupů se doplňují.

Při sběru dat jsem postupovala dle Reiterové (2007, s. 9), podle které je sběr dat pro mnoho výzkumníků nejdůležitější etapou proto, že výzkumná data obsahují informace o řešené výzkumné otázce. Data jsem analyzovala již v průběhu jejich sběru a použila tzv. kategorizaci, tedy fázi otevřeného kódování, což znamená, že jsou pojmy podle svého významu seskupovány do kategorií, respektive podkategorií (Gulová, Šíp, 2013, s. 25).

### **7.1 DVC 1: Zjistit zakázky na sociální práci Odboru sociálních věcí a zdravotnictví Magistrátu města Hradec Králové ve vztahu k potřebě bydlení.**

V této etapě jsem zvolila kvantitativní výzkumnou strategii, analýzu dokumentů a sběr dat naplánovala na říjen 2020. Oslovila jsem sociální pracovnice OSVZ MMHK, kterých zde pracuje 6 a požádala je o potřebná data.

Metody založené na principech v rámci metodologie kvantitativního výzkumu jsou podrobně zpracovány tak, aby odpovídaly co nejvíce předmětu zkoumání (Hendl, 2005, s. 46).

### **7.2 DVC 2: Zjistit potřeby v oblasti bydlení dle sociálních služeb, které se účastní komunitního plánování v Hradci Králové.**

V této etapě jsem zvolila kvantitativní i kvalitativní výzkumnou strategii, anketní dotazníkové šetření. Oslovila jsem 29 sociálních služeb, které se účastní komunitního plánování v Hradci



Králové a u kterých jsem předpokládala, že by mohly spolupracovat s klienty, kteří řeší nepříznivou sociální situaci týkající se potřeby bydlení. Z oslovených 29 služeb jich 17 zaslalo zpět anketní dotazník, ale pouze 15 služeb se k dotazníku vyjádřilo, 2 uvedly, že data nejsou schopny poskytnout. Data z této etapy výzkumu jsem zpracovávala v lednu 2021.

Při sestavování dotazníků jsem se snažila vyvarovat rizika chybně položených dotazů. Hendl a kol. (2014, s. 21) upozorňují na nevýběrové chyby, mezi které se počítají i chyby, které vznikají špatně sestaveným dotazníkem v dotazníkovém šetření.

### **7.3 DVC 3: Zjistit jaká je nabídka současné dostupné bydlení se sociálním aspektem v Hradci Králové.**

V této etapě jsem zvolila kvantitativní výzkumnou strategii, obsahovou analýzu dokumentů a kvalitativní výzkumnou strategii, analýzu dokumentů. Sběr dat jsem naplánovala na říjen 2020.

Z důvodu rizika vyvarování se u kvalitativního výzkumu jeho neprůhlednosti a malé transparentnosti, na kterou upozorňuje Hendl (2005, s. 52-53), jsem v rámci této etapy čerpala především z Koncepce specifických forem bydlení v Hradci Králové schválenou usnesením Zastupitelstva města Hradec Králové č. 891/2016 dne 26. 1. 2016. Vzhledem k tomu, že uvedená koncepce je z roku 2016, některé údaje se dnes již neshodují, především informace o komerčních ubytovnách v Hradci Králové. Při analýze těchto dat jsem čerpala ze seznamu komerčních ubytoven, které poskytuje pravidelně OSVZ MMHK Krajský úřad Královéhradeckého kraje.

### **7.4 DVC 4: Komparovat zjištěné potřeby s nabídkou města Hradec Králové.**

V této etapě jsem zvolila kvantitativní i kvalitativní výzkumnou strategii, komparaci výstupů. Vyhodnocování této etapy jsem realizovala v dubnu 2021.

**OV 3:** zde jsem zvolila kvantitativní výzkumnou strategii, komparaci výstupů DVC 1, DVC 2 a DVC 3. V této části výstupu byl postup podrobně naplánován, výzkumnice neuplatňovala změnu situace, podmínek nebo zkušenosti jedinců, jednalo se o neexperimentální výzkum (Hendl, 2005, s. 47).

**OV 4:** zde jsem zvolila kvalitativní výzkumnou strategii, komparaci výstupů DVC 1, DVC 2 a DVC 3. Tato část výstupu přinesla výhody kvalitativního přístupu z důvodu získání hloubkového popisu případů, podrobnou komparací a sledování vývoje případů. Právě na tyto výhody odkazuje u tohoto typu přístupu Hendl (2005, s. 53).

## 8 Etická a jiná rizika výzkumu

Jako jedno z možných rizik výzkumu lze vnímat smíšenou výzkumnou strategii. Hendl (2005, s. 52) upozorňuje na riziko interpretace výsledků kvalitativního výzkumu, kdy mohou výsledky představovat sbírku subjektivních dojmů a pro jeho pružný a nestrukturovaný charakter ho lze na rozdíl od kvantitativního výzkumu těžko replikovat. Hendl a kol. (2014, s. 24) doslova uvádějí, že „*To, co chceme měřit, není často jednoduché měřit*”.

Právě smíšenou výzkumnou strategii jsem zvolila mimo jiné u dílčího cíle výzkumu, kdy jsem službám, které se účastní komunitního plánování v Hradci Králové zaslala anketní dotazníky. Tyto služby spolupracují s velmi širokou škálou klientů, proto i v navrácených dotaznících byly odpovědi obsáhlejší, dle dané cílové skupiny klientů. Nicméně potřebu bydlení se sociálním aspektem v HK uváděly všechny služby.

S dalším rizikem výzkumu jsem se setkala až v průběhu sběru dat právě od služeb, které se účastní komunitního plánování, kdy jsem nejprve zaznamenala velmi malou návratnost při dotazníkovém šetření. Nakonec po opakovaných urgencích jsem pracovala s 50 % návratností dotazníků. Z hlediska validity výzkumu jsem tedy pracovala pouze s odpověďmi těch služeb, které se chtěly výzkumu účastnit.

Na druhou stranu jsem jako výhodu vnímala anonymitu otázek v dotazníkovém šetření, kdy jsem předešla riziku různých odpovědí v závislosti na stupni zajištění anonymity respondenta (Hendl a kol., 2014, s. 23).

## Prezentace výzkumných zjištění

### 9 Analýza a interpretace dosažených výsledků výzkumu

V této části diplomové práce se budu věnovat hledání odpovědí na jednotlivé dílčí cíle, které jsem si vytyčila v transformačních tabulkách a v závěru práce provedu komparaci jednotlivých dílčích cílů.

#### 9.1 DVC 1: Zjistit zakázky na sociální práci Odboru sociálních věcí a zdravotnictví Magistrátu města Hradec Králové ve vztahu k potřebě bydlení.

V rámci tohoto cíle jsem zjišťovala zakázky sociální práce Odboru sociálních věcí a zdravotnictví Magistrátu města Hradec Králové ve vztahu k potřebě bydlení. Oslovila jsem 6 sociálních pracovníků, které pracují na OSVZ MMHK a položila jsem jim následující otázky: OV 1: Kolik lze nalézt ve spisové dokumentaci zakázek související s bydlením? OV 2: Jakých cílových skupin se nalezené otázky související s bydlením týkají? Použila jsem kvantitativní výzkumnou metodu analýzy dokumentů.

#### Tabulka č. 7: OV 1: Kolik lze nalézt ve spisové dokumentaci zakázek související s bydlením?

Počet zakázek sociální práce	Související s bydlením	Ostatní
410 (četnost skupiny 100 %)	219 (četnost skupiny 53,4 %)	191(četnost skupiny 46,6 %)

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že více než polovina klientů sociální práce OSVZ MMHK řeší potřebu související s bydlením.

Zdroj: vlastní.

**Tabulka č. 8: OV 2: Jakých cílových skupin se nalezené zakázky související s bydlením týkají?**

Skupina	Počet klientů	Četnost skupiny
Senioři	99	45,2 %
Zdravotně postižení	40	18,2 %
Duševně postižení	31	14,2 %
Ohrožené rodiny	18	8,2 %
Lidé bez domova	15	6,8 %
Menšiny ohrožené sociálním vyloučením	12	5,5 %
Násilí a zneužívání	4	1,8 %
Celkem	219	100,0 %

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že nejvíce zastoupenou skupinou klientů sociální práce OSVZ MMHK ve vztahu k potřebě bydlení jsou senioři. Zdroj: vlastní

### **Shrnutí DVC 1.**

Sociální pracovníce OSVZ MMHK dlouhodobě spolupracují se 410 klienty. Z tohoto počtu se 219 zakázek sociální práce vztahuje k potřebám bydlení. Zakázky sociální práce ve vztahu k potřebě bydlení se týkají následujících cílových skupin: senioři 99 klientů, zdravotně postižení 40 klientů, duševně postižení 31 klientů, ohrožené rodiny 18 klientů, lidé bez domova 15 klientů, menšiny ohrožené sociálním vyloučením 12 klientů, násilí a zneužívání 4 klienti.

### **9.2 DVC 2: Zjistit potřeby v oblasti bydlení dle sociálních služeb, které se účastní komunitního plánování v Hradci Králové.**

V rámci tohoto cíle jsem zjišťovala potřeby v oblasti bydlení služeb, které se účastní komunitního plánování v Hradci Králové. Oslovila jsem 29 služeb, u kterých jsem předpokládala, že spolupracují s klienty, kteří mohou řešit nepříznivou sociální situaci spojenou s potřebou bydlení. Použila jsem kvalitativní výzkumnou strategii, osloveným službám jsem rozeslala anketní dotazníkové šetření s následujícími otázkami: TO 1: Kolik klientů Vaší služby aktuálně řeší bytovou situaci? TO 2: Jakých cílových skupin se řešení bytové situace týká? TO

3: Jaký typ bydlení se sociálním aspektem podle Vás v Hradci Králové chybí? TO 4: jaká by podle Vás měla být pravidla v oblasti přidělování bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové? Z oslovených 29 služeb, na dotazník reagovalo 17 služeb. Z těchto 17 služeb, 1 služba uvedla, že se danou problematikou vůbec nezajímají a 1 služba uvedla, že není v jejich silách se k problematice v tuto chvíli vyjádřit. K problematice se tedy vyjádřilo 15 služeb z oslovených 29. Činnost těchto 15 služeb, které se účastní komunitního plánování v HK a díky kterým mohl být DVC 2 zpracován, jsem představila v teoretické části diplomové práce v kapitole Služby účastníci se komunitního plánování v Hradci Králové.

**Tabulka č. 9: TO 1: Kolik klientů Vaší služby aktuálně řeší bytovou situaci?**

Azylové domy	83 klientů (19 matek + 37 dětí, 27 mužů)
Intervenční centra	34 klientů
Organizace spolupracující s duševně nemocnými	80 klientů (2/3 stávajících klientů)
Organizace spolupracující se zletilými opouštějící dětské domovy	4 klienti (budou ukončovat studium 2021)
Organizace spolupracující s rodinami s dětmi	13 rodin
Pečovatelské služby	Údaj nesledují
Služby poskytující poradenskou činnost	Údaj nesledují, ale většina klientů v kontextu bytovou situaci řeší
Zdravotnické zařízení	Údaj nesledují

Zdroj: vlastní

**Tabulka č. 10: TO 2: Jakých cílových skupin se řešení bytové situace týká?**

Azylové domy	Matky s dětmi, těhotné ženy, muži bez přístřeší od 18 let
Intervenční centra	Bez omezení cílových skupin
Organizace spolupracující s duševně nemocnými	Duševně nemocní
Organizace spolupracující se zletilými opouštějící dětské domovy	Zletilí po ukončení studia, kteří opouští dětské domovy
Organizace spolupracující s rodinami s dětmi	Rodiny s dětmi, vícečetné rodiny, samoživitelé
Pečovatelské služby	Senioři a zdravotně postižení
Služby poskytující poradenskou činnost	Bez omezení cílových skupin
Zdravotnické zařízení	Bez omezení cílových skupin

Zdroj: vlastní

**Tabulka č. 11: TO 3: Jaký typ bydlení se sociálním aspektem podle Vás v Hradci Králové chybí?**

Azylové domy	Sociální byty, sociální byty s vyšší mírou podpory, startovací byty
Intervenční centra	Propustné bydlení v kombinaci se sociální prací
Organizace spolupracující s duševně nemocnými	Dlouhodobé stabilní bydlení, dostupné bydlení pro osoby, které nepotřebují čerpat podporu sociální práce, celková koncepce bydlení v HK uvedená do praxe
Organizace spolupracující se zletilými opouštějící dětské domovy	Dům na půli cesty, startovací byty
Organizace spolupracující s rodinami s dětmi	Azylové domy pro vícečetné rodiny, nedostatečná kapacita azylových domů, všechny typy sociálního bydlení
Pečovatelské služby	Domov pro seniory (pro manželské páry a jednolůžkové pokoje pro jednotlivce), domov s pečovatelskou službou, odlehčovací služba, propustné bydlení pro osoby s nižší mírou adaptace, dostatek bytů zvláštního určení, bezbariérové bydlení
Služby poskytující poradenskou činnost	Krizové bydlení, propustné bydlení
Zdravotnické zařízení	Nízkoprahové bydlení pro lidi bez domova vyžadující ošetrovatelskou péči

Zdroj: vlastní

**Tabulka č. 12: TO 4: Jaká by podle Vás měla být pravidla v oblasti přidělování bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové?**

Azylové domy	Individuální přístup, pravidla by měla vycházet z Koncepce sociálního bydlení ČR 2015-2025.
Intervenční centra	Individuální přístup, chybí propustné bydlení a nevázanost na sociální služby.
Organizace spolupracující s duševně nemocnými	Individuální přístup, pravidla by měla vyplývat z nájemního vztahu, ne být vázaná na spolupráci s dalšími subjekty. Osoba se nemá stěhovat dle míry poskytované podpory do různých bytů.
Organizace spolupracující se zletilými opouštějící dětské domovy	Zařízení navazující na pobyt v dětském domově se zajištěním pracovní smlouvy, současná pravidla jsou nastavena velmi striktně.
Organizace spolupracující s rodinami s dětmi	Individuální přístup, současná pravidla jsou nastavena velmi striktně, měla by vycházet z Koncepce sociálního bydlení ČR 2015-2025.
Pečovatelské služby	Individuální přístup, cílem by měla být podpora zvýšení soběstačnosti.
Služby poskytující poradenskou činnost	Transparentnost
Zdravotnické zařízení	Měl by být brán zřetel na matky s dětmi a schopnost dodržování pravidel běžného soužití.

Zdroj: vlastní



## **Shrnutí DVC 2.**

Při vyhodnocování tohoto dílčího výzkumného cíle jsem rozdělila služby podle jejich zaměření a typu klientů, se kterými spolupracují.

Klienti využívající služby typu azylových domů a noclehárny jsou v naprosté většině klienty, kteří řeší bytovou situaci. Služby poskytující poradenskou činnost také uvedly, že většina klientů řeší v kontextu bytovou situaci, vysoký podíl klientů řešících bytovou situaci uvádějí také služby spolupracující s duševně nemocnými. Zdravotnické zařízení a pečovatelské služby údaj nesledují.

Prakticky všechny služby poukazovaly na velmi striktně nastavená současná pravidla v oblasti přidělování bytů a upozorňovaly na požadavek na bezdlužnost klienta vůči MMHK, nebo na nutnost trvalého pobyt klienta v Hradci Králové. U požadavku na bezdlužnost služby upozorňovaly na to, že klienti žijí v chudobě, mnohdy ne vlastní vinou a takto striktně nastavenými pravidly propadávají sítím pomoci na dno. Služby dále zmiňovaly, že řešení bytové otázky se týká sociálně slabých, kteří za svou chudobu nemohou a jsou za ni trestáni. Dále služby odkazovaly na Koncepti sociálního bydlení ČR 2015-2025 a upozorňovaly na individuální přístup, který by měl být aplikován u každého konkrétního klienta.

Z tabulky č. 11 jednoznačně vyplývá, že službám, které se účastní komunitního plánování v HK, chybí prakticky všechny typy sociálního bydlení včetně domovu na půli cesty, nebo azylového bydlení pro vícečetné rodiny.

### **9.3 DVC 3: Zjistit jaká je nabídka současného dostupné bydlení se sociálním aspektem v Hradci Králové.**

V rámci tohoto cíle jsem zjišťovala, jak funguje současné dostupné bydlení se sociálním aspektem v Hradci Králové. Blíže jsem se tomuto tématu věnovala již v obecné části diplomové práce v kapitole Specifické formy bydlení v Hradci Králové, kde jsem podrobně představila současné bydlení se sociálním aspektem v Hradci Králové. Použila jsem kvalitativní metodu, analýzu dokumentů.

**Tabulka č. 13: OV 1: Jaký počet a typy bytů se sociálním aspektem jsou v Hradci Králové dostupné?**

Byty zvláštního určení	714 bytů, z nichž je 121 bezbariérových
Byty v režimu chráněného bydlení	3 byty
Tréninkové byty	14 bytů
Startovací byty pro mladé rodiny	130 bytů
Byty pro rodiny s dětmi	158 bytů
Byt pro rodiny zajišťující pěstounskou péči	1 byt
Noclehárny, azylové bydlení	Azylový dům 32 lůžek, noclehárna 40 lůžek, denní centrum kapacita 30 uživatelů. Domov pro matky s dětmi 64 uživatelů.
Ubytovna města + komerční ubytovny	Ubytovna města 34 bytových jednotek. Komerční ubytovny splňující standardy bydlení 1 267 lůžek (24 ubytoven).

Zdroj: vlastní

**Tabulka č. 14: OV 2: Pro jaké konkrétní cílové skupiny klientů sociální práce jsou v Hradci Králové dostupné byty?**

V rámci této tazatelské otázky jsem vycházela z DVC 1, OV 2: Jakých cílových skupin se nalezené zakázky související s bydlením týkají a DVC 2, TO 2: Jakých cílových skupin se řešení bytové situace týká?

Cílové skupiny klientů Odboru sociálních věcí a zdravotnictví Magistrátu města Hradec Králové.	Senioři, zdravotně postižení, duševně postižení, ohrožené rodiny, lidé bez domova, menšiny ohrožené sociálním vyloučením, klienti vystavení násilí a zneužívání.
Cílové skupiny klientů služeb, které se účastní komunitního plánování v Hradci Králové.	Matky s dětmi, těhotné ženy, muži starší 18 let bez přístřeší, duševně nemocní, zletilí po ukončení studia opouštějící dětské domovy, rodiny s dětmi, vícečetné rodiny, samoživitelé, senioři a zdravotně postižení.

Zdroj: vlastní

### Tabulka č. 15: OV 3: Jaká jsou pravidla pro přidělování bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové?

Pravidla pro přidělování bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové spadají buď do kompetence Magistrátu města Hradec Králové nebo konkrétních organizací služeb, které se účastní komunitního plánování. V této tabulce jsou také zahrnuty komerční ubytovny, kde je přijetí klientů pouze v kompetenci majitelů ubytoven.

Byty zvláštního určení, ubytovna města.	Přidělování bytů v kompetenci Odboru sociálních věcí a zdravotnictví MMHK, schvalováno Radou města Hradec Králové. Upraveno Směrnicí Rady města Hradec Králové č. 9/2019 ze dne 04. 06. 2019 Pravidla sociálního bydlení pro seniory a osoby se zdravotním postižením a Směrnicí č. 6/2009 Rady města Hradec Králové ze dne 5. 3. 2019 Pravidla pro ubytovnu Brněnská.
Startovací byty pro mladé rodiny, byty pro rodiny s dětmi.	Přidělování bytů v kompetenci Odboru správy majetku města MMHK, upraveno konkrétními vypsáními výběrovými řízeními na uvolněné městské byty.
Byty v režimu chráněného bydlení, tréninkové byty, byt pro rodiny zajišťující pěstounskou péči, noclehárny a azylové bydlení.	Přidělování bytů v kompetenci konkrétní služby.
Komerční ubytovny.	Přidělování v kompetenci majitele ubytovny.

Zdroj: vlastní

### **Shrnutí DVC 3.**

Město Hradec Králové disponuje těmito typy bytů se sociálním aspektem: byty zvláštního určení, byty v režimu chráněného bydlení, tréninkové byty, startovací byty pro mladé rodiny, byty pro rodiny s dětmi, byty pro rodiny zajišťující pěstounskou péči, noclehárny a azylové bydlení, ubytovna města a komerční ubytovny. Tyto byty jsou určeny pro klienty OSVZ MMHK a služeb účastnících se komunitního plánování. Jak vyplývá z tabulky č. 14, jedná se prakticky o všechny typy klientů. Nutno upozornit, že tito klienti jsou osoby, které se nachází v nepříznivé sociální situaci a nejsou schopny si vlastními silami pomoci k získání vlastního bydlení.

Přidělování výše zmíněných bytů je v gesci organizací, které byty spravují. Jedná se buď o MMHK nebo sociální služby. Zcela zvlášť stojí komerční ubytovny, kde je přijetí klienta na ubytovnu pouze v kompetenci majitele ubytovny.

#### **9.4 DVC 4: Komparovat zjištěné potřeby s nabídkou města Hradec Králové v oblasti bydlení.**

V rámci tohoto cíle jsem komparovala potřeby a nabídky města Hradec Králové ve vztahu k potřebě bydlení. Použila jsem kvalitativní metodu a porovnála jsem výstupy z DVC 1, DVC 2 a DVC 3.

#### **Tabulka č. 16: Komparace potřeby a nabídky z hlediska počtu a typu bytů se sociálním aspektem (OV 1 a TO 1: OV 3)**

V této tabulce jsem komparovala potřeby a nabídky města Hradec Králové z hlediska počtu a typu bytů se sociálním aspektem. OV 1: Kolik lze nalézt ve spisové dokumentaci zakázek souvisejících s bydlením? TO 1: Kolik klientů vaší služby aktuálně řeší bytovou situaci?

<b>OV 1:</b> Zakázky OSVZ MMHK ve vztahu k potřebě bydlení: 219 klientů z celkového počtu 410.	<b>TO 1:</b> Potřeby v oblasti bydlení služeb účastnících se komunitního plánování 201 klientů + 13 rodin.
--	--

Zdroj: vlastní

**OV 3:** Sociální pracovníce OSVZ MMHK dlouhodobě spolupracují se 410 klienty. Z tohoto počtu se 219 zakázek sociální práce vztahuje k potřebám bydlení, což odpovídá 53,4 % z celkového počtu všech zakázek sociální práce. Služby, které se účastní komunitního plánování uváděly, že 201 klientů + 13 rodin řeší bytovou situaci.

Klienti využívající služby typu azylových domů a noclehárny řeší především bytovou situaci. Služby poskytující poradenskou činnost také uvedly, že většina klientů řeší v kontextu bytovou situaci, vysoký podíl klientů řešících bytovou situaci uvádějí také služby spolupracující s duševně nemocnými. Zdravotnické zařízení a pečovatelské služby údaj nesledují.

**Tabulka č. 17: Komparace potřeby a nabídky z hlediska cílových skupin pro bydlení se sociálním aspektem (OV 2 a TO 2: OV 4)**

V této tabulce jsem komparovala potřeby a nabídky z hlediska cílových skupin pro bydlení se sociálním aspektem v Hradci Králové. OV 2: Pro jaké konkrétní cílové skupiny klientů sociální práce jsou v Hradci Králové dostupné byty? TO 2: Jakých cílových skupin se řešení bytové situace týká?

<p><b>OV 2:</b> Zakázky OSVZ MMHK ve vztahu k potřebě bydlení se týkají následujících cílových skupin: senioři, zdravotně postižení, duševně postižení, ohrožené rodiny, lidé bez domova, menšiny ohrožené sociálním vyloučením, klienti vystavení násilí a zneužívání.</p>	<p><b>TO 2:</b> Cílové skupiny klientů služeb, které se účastní komunitního plánování: matky s dětmi, těhotné ženy, muži bez přístřeší od 18 let, duševně nemocní, zletilí po ukončení studia, kteří opouští dětské domovy, rodiny s dětmi, vícečetné rodiny, samoživitelé, senioři a zdravotně postižení. Intervenční centra, služby poskytující poradenskou činnost a zdravotnické zařízení: cílové skupiny bez omezení.</p>
---	--

Zdroj: vlastní

**OV 4:**

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že klienti sociální práce, kteří řeší bytovou otázku jsou napříč cílovými skupinami. Tito klienti jsou velmi zranitelné osoby žijící mnohdy v nedůstojných podmínkách, které nejsou schopny si zajistit bydlení vlastními silami.

**Tabulka č. 18: Komparace potřeby a nabídky z hlediska pravidel přidělování bytů se sociálním aspektem (OV 3 a TO 3: OV 4)**

V této tabulce jsem komparovala potřeby a nabídky z hlediska pravidel přidělování bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové. OV 3: Jaká jsou pravidla pro přidělování bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové? TO 3: Jaký typ bydlení se sociálním aspektem podle vás v Hradci Králové chybí?

<p><b>OV 3:</b> pravidla pro přidělování bytů se sociálním aspektem v HK spadají do kompetencí konkrétních organizací, které byty spravují. Jedná se o MMHK nebo o sociální služby účastníci se komunitního plánování v HK. V případě komerčních ubytoven se jedná o majitele ubytoven.</p>	<p><b>TO 3:</b> služby účastníci se komunitního plánování v HK poukazovaly na nedostatek následujících typů bytů: sociální byty, sociální byty s vyšší mírou podpory, startovací byty, propustné bydlení v kombinaci se sociální prací, dlouhodobé stabilní bydlení, dům na půli cesty, azylové domy pro vícečetné rodiny, domov pro seniory pro manželské páry nebo s pokoji pro jednotlivce, domov s pečovatelskou službou, odlehčovací služba, nedostatek bytů zvláštního určení, bezbariérové bydlení, krizové bydlení, nízkoprahové bydlení pro lidi bez domova vyžadující ošetrovatelskou péči.</p>
---	---

Zdroj: vlastní

**OV 4:**

Pravidla pro přidělování bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové spadají do kompetencí konkrétních organizací, které byty provozují. Přidělování bytů zvláštního určení a městské ubytovny spadá do kompetence Odboru sociálních věcí a zdravotnictví MMHK a je schvalováno Radou města Hradec Králové. Přidělování startovacích bytů pro mladé rodiny a bytů pro rodiny s dětmi je v kompetenci Odboru správy majetku města MMHK a je schvalováno Radou města Hradec Králové. Přidělování bytů v režimu chráněného bydlení, tréninkových bytů, bytu zajišťující péstounskou péči, azylového bydlení a noclehárny je

v kompetenci konkrétní služby, která byt provozuje. Přidělování bydlení v komerční ubytovně je závislé pouze na majiteli nebo správci ubytovny.

Oslovené služby upozorňovaly na nedostatek bydlení se sociálním aspektem v Hradci Králové prakticky všech typů, na nutnost dodržování individuálního přístupu v práci s klienty, na Koncepci sociálního bydlení v ČR 2015-2025 a na transparentnost při přidělování bytů.

#### **Shrnutí DVC 4.**

Sociální pracovníce OSVZ MMHK dlouhodobě spolupracují se 410 klienty. Z tohoto počtu se 219 zakázek sociální práce vztahuje k potřebám bydlení, což odpovídá 53,4 % z celkového počtu všech zakázek sociální práce. Služby, které se účastní komunitního plánování, uváděly, že 201 klientů + 13 rodin řeší bytovou situaci.

Klienti využívající služby typu azylových domů a noclehárny řeší především bytovou situaci. Služby poskytující poradenskou činnost také uvedly, že většina klientů řeší v kontextu bytovou situaci, vysoký podíl klientů řešících bytovou situaci uvádějí také služby spolupracující s duševně nemocnými. Zdravotnické zařízení a pečovatelské služby údaj nesledují.

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že klienti sociální práce, kteří řeší bytovou otázku, jsou napříč cílovými skupinami. Tito klienti jsou velmi zranitelné osoby žijící mnohdy v nedůstojných podmínkách, které nejsou schopny si zajistit bydlení vlastními silami.

Pravidla pro přidělování bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové spadají do kompetencí konkrétních organizací, které byty provozují. Přidělování bytů zvláštního určení a městské ubytovny spadá do kompetence Odboru sociálních věcí a zdravotnictví MMHK a je schvalováno Radou města Hradec Králové. Přidělování startovacích bytů pro mladé rodiny a bytů pro rodiny s dětmi je v kompetenci Odboru správy majetku města MMHK a je schvalováno Radou města Hradec Králové. Přidělování bytů v režimu chráněného bydlení, tréninkových bytů, bytu zajišťující péstounskou péči, azylového bydlení a noclehárny je v kompetenci konkrétní služby, která byt provozuje. Přidělování bydlení v komerční ubytovně je závislé pouze na majiteli nebo správci ubytovny.

Oslovené služby upozorňovaly na nedostatek bydlení se sociálním aspektem v Hradci Králové prakticky všech typů, na nutnost dodržování individuálního přístupu v práci s klienty, na Koncepci sociálního bydlení v ČR 2015-2025 a na transparentnost při přidělování bytů.



## 10 Shrnutí výzkumné části

Výzkumná část diplomové práce byla rozdělena do čtyřech dílčích výzkumných cílů. DVC 1 se vázal k zakázkám na sociální práci Odboru sociálních věcí a zdravotnictví Magistrátu města Hradec Králové. V rámci tohoto cíle bylo zjištěno, že z celkového počtu klientů řeší situaci s bydlením 53,4 % klientů OSVZ MMHK napříč cílovými skupinami.

DVC 2 se vázal ke službám, které se účastní komunitního plánování v Hradci Králové. Bylo osloveno 29 služeb účastnících se komunitního plánování, na dotazník reagovalo 17 služeb. Z těchto 17 služeb, 1 služba uvedla, že se danou problematikou vůbec nezajímají a 1 služba uvedla, že není v jejich silách se k problematice vyjádřit. K problematice se tedy vyjádřilo 15 služeb z oslovených 29. Téměř všechny služby poukazovaly na velmi striktně nastavená současná pravidla v oblasti přidělování bytů a upozorňovaly na požadavek na bezdlužnost klienta vůči MMHK nebo na nutnost trvalého pobytu klienta v Hradci Králové. U požadavku na bezdlužnost služby upozorňovaly na to, že klienti žijí v chudobě, mnohdy ne vlastní vinou a takto striktně nastavenými pravidly propadávají sítím pomoci na dno. Služby dále zmiňovaly, že řešení bytové otázky se týká sociálně slabých, kteří za svou chudobu nemohou a jsou za ni trestáni. V rámci tohoto cíle bylo zjištěno, že službám chybí v Hradci Králové všechny typy sociálního bydlení včetně domovu na půli cesty nebo azylového bydlení pro vícečetné rodiny.

DVC 3 se vázal k nabídce současného dostupného bydlení se sociálním aspektem v Hradci Králové, jeho dostupností, pro jaké cílové skupiny klientů je toto bydlení vhodné a podmínkám přidělování bytů. V rámci tohoto cíle bylo zjištěno, že MMHK disponuje těmito typy bytů se sociálním aspektem: byty zvláštního určení, byty v režimu chráněného bydlení, tréninkové byty, startovací byty pro mladé rodiny, byty pro rodiny s dětmi, byty pro rodiny zajišťující pěstounskou péči, noclehárny a azylové bydlení, ubytovna města a komerční ubytovny. Tyto byty jsou určeny pro klienty OSVZ MMHK a služeb účastnících se komunitního plánování, pro klienty napříč cílovými skupinami. Přidělování bytů se sociálním aspektem je v gesci organizací, které byty spravují. Zcela zvláště stojí komerční ubytovny, kde je přijetí klienta na ubytovnu pouze v kompetenci majitele ubytovny.

DVC 4 komparoval zjištěné potřeby s nabídkou města Hradec Králové v oblasti bydlení. V rámci této komparace bylo zjištěno, že klienti OSVZ řeší svou nepříznivou sociální situaci spojenou s absencí stálého bydlení ve více než polovině případů, u služeb účastnících se komunitního plánování, byl podíl klientů, kteří řeší bytovou otázku ještě výrazně vyšší. Služby

upozorňovaly na nedostatek prakticky všech typů bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové a upozorňovaly na příliš tvrdá pravidla v jejich přidělování vůči klientům.

V závěru shrnutí výzkumné části diplomové práce bych chtěla vysvětlit, proč jsem v rámci výzkumu pracovala s komerčními ubytovny, které nespádají do typu bydlení se sociálním aspektem. V současné době funguje v Hradci Králové 24 ubytoven s 1 267 lůžky, které splňují standardy bydlení. V praxi to znamená, že klienti ubytovaní v těchto komerčních ubytovnách mohou využívat dávky související s bydlením. V Hradci Králové je ale také evidováno 11 ubytoven s kapacitou 534 lůžek, které standardy bydlení nesplňují a klienti využívající tyto ubytovny nemohou žádat prostřednictvím Úřadu práce ČR žádné dávky v souvislosti s bydlením.

Dle typologie bezdomovectví ETHOS je za člověka bez domova považována osoba žijící na ubytovně s absencí vlastního bydlení Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR (2013, s. 9).

Klienti sociální práce, kteří jsou nuceni žít v nedůstojných podmínkách komerčních ubytoven, tvoří vzhledem k výše zmíněným počtům ubytovacích kapacit značnou část populace, což dokazuje i TO 3, kde služby účastníci se komunitního plánování v Hradci Králové poukazují na nedostatek bydlení se sociálním aspektem prakticky ve všech typech bydlení.

## Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo komparovat nabídku a poptávku potřeb v oblasti bydlení z pohledu sociální práce na obcích.

V obecné části diplomové práce je představena činnost Odboru sociálních věcí a zdravotnictví Magistrátu města Hradec Králové, popsána Koncepce specifických forem bydlení v Hradci Králové a vysvětlen systém fungování komunitního plánování v Hradci Králové. Jsou zde jmenovitě představeny služby, které se účastní komunitního plánování v HK a které byly ochotny spolupracovat na výzkumné části této práce. Tato spolupráce pro mě byla velmi přínosná z důvodu bližšího seznámení se s činností těchto služeb a poznání problémů, které služby v oblasti bydlení u svých klientů řeší. Zde bych opět odkázala na Koncepci sociálního bydlení ČR, která poukazuje na nutnost vzájemné součinnosti při řešení bytové politiky na úrovni státu a územních samosprávných celků. Dále jsou v obecné části diplomové práce popsány cílové skupiny klientů sociální práce ve vztahu k potřebě bydlení, které byly identifikovány ve výzkumné části. Tento popis klientů sociální práce dokládá, že se jedná o velmi zranitelné osoby, které si nejsou schopny pomoci pouze vlastní silou a potřebují odbornou pomoc, kterou jim poskytuje právě sociální práce.

V metodické části diplomové práce bylo zjištěno, že více než polovina klientů sociální práce Odboru sociálních věcí a zdravotnictví Magistrátu města Hradec Králové řeší potřebu bydlení. Také služby, které se účastní komunitního plánování v Hradci Králové uváděly, že v nějakém kontextu řeší potřebu bydlení většina jejich klientů, pro které jsou současná pravidla v přidělování bytů se sociálním aspektem velmi striktní a těchto bytů je nedostatek. Tato diplomová práce dokládá, že sociální pracovníci nejsou mnohdy ani přes své znalosti a dovednosti schopni pomoci klientům sociální práce z důvodu limitů systému, v tomto případě limitů nedostatku dostupného bydlení. Hlavní vizí Koncepce sociálního bydlení je vytvoření nového systému bydlení, který bude navazovat na současný systém intervencí ze strany státu, krajů a obcí v oblasti bydlení, sociálních dávek a sociálních služeb. Věřím, že město Hradec Králové bude usilovat v souladu s koncepcí o zlepšení kvality života v oblasti bydlení pro své občany.

Dovolte mi na úplný závěr ještě jednou odkázat na Koncepci sociálního bydlení ČR, kde je uvedeno, že sociální práce je jedním ze základních nástrojů sociální politiky a v kontextu řešení potřeb bydlení prostřednictvím sociálního bydlení by měla být nástrojem nejdostupnějším.

## Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Podoby bydlení .....	39
Tabulka č. 2: Podoby a znaky sociální práce .....	40
Tabulka č. 3: Transformační tabulka A .....	51
Tabulka č. 4: Transformační tabulka B .....	52
Tabulka č. 5: Transformační tabulka C .....	53
Tabulka č. 6: Transformační tabulka D.....	54
Tabulka č. 7: OV 1: Kolik lze nalézt ve spisové dokumentaci zakázek související s bydlením? .....	58
Tabulka č. 8: OV 2: Jakých cílových skupin se nalezené zakázky související s bydlením týkají? .....	59
Tabulka č. 9: TO 1: Kolik klientů Vaší služby aktuálně řeší bytovou situaci? .....	60
Tabulka č. 10: TO 2: Jakých cílových skupin se řešení bytové situace týká? .....	61
Tabulka č. 11: TO 3: Jaký typ bydlení se sociálním aspektem podle Vás v Hradci Králové chybí? .....	62
Tabulka č. 12: TO 4: Jaká by podle Vás měla být pravidla v oblasti přidělování bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové? .....	63
Tabulka č. 13: OV 1: Jaký počet a typy bytů se sociálním aspektem jsou v Hradci Králové dostupné? .....	65
Tabulka č. 14: OV 2: Pro jaké konkrétní cílové skupiny klientů sociální práce jsou v Hradci Králové dostupné byty? .....	66
Tabulka č. 15: OV 3: Jaká jsou pravidla pro přidělování bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové? .....	67
Tabulka č. 16: Komparace potřeby a nabídky z hlediska počtu a typu bytů se sociálním aspektem (OV 1 a TO 1: OV 3) .....	68
Tabulka č. 17: Komparace potřeby a nabídky z hlediska cílových skupin pro bydlení se sociálním aspektem (OV 2 a TO 2: OV 4) .....	69

Tabulka č. 18: Komparace potřeby a nabídky z hlediska pravidel přidělování bytů se sociálním aspektem (OV 3 a TO 3: OV 4) .....	70
---	----

## **Seznam příloh**

**Příloha A:** dotazník s odpověďmi sociálních služeb, které se účastní komunitního plánování v Hradci Králové

## Zdroje

ČERNÁ, Eliška. *Z ulice do bytu: sociální práce v procesu reintegrace do bydlení*. Praha: Slon, 2019. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN isbn978-80-7419-282-1.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila, Radka MACHÁČKOVÁ a Markéta VITOUŠOVÁ. *Domácí násilí - přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích: studie*. [Praha]: Bílý kruh bezpečí, 2002. ISBN isbn80-86284-19-0.

GULOVÁ, Lenka a Radim ŠÍP, ed. *Výzkumné metody v pedagogické praxi*. Praha: Grada, 2013. Pedagogika (Grada). ISBN isbn978-80-247-4368-4.

HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Fenomén stáří*. Vyd. 2., podstatně přeprac. a dopl. Praha: Havlíček Brain Team, 2010. ISBN isbn978-80-87109-19-9.

HAŠKOVCOVÁ, Helena. *Sociální gerontologie, aneb, Senioři mezi námi*. Praha: Galén, 2012. ISBN isbn978-80-7262-900-8.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN isbn80-7367-040-2.

HENDL, Jan. *Statistika v aplikacích*. Praha: Portál, 2014. ISBN isbn978-80-262-0700-9.

HROZENSKÁ, Martina a Dagmar DVOŘÁČKOVÁ. *Sociální péče o seniory*. Praha: Grada, 2013. ISBN isbn978-80-247-4139-0.

KOPŘIVA, Karel. *Lidský vztah jako součást profese*. Vyd. 7., V Portálu 6. Praha: Portál, 2013. ISBN isbn978-80-262-0528-9.

*Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v České republice do roku 2020*. Praha: MPSV, 2013. ISBN isbn978-80-7421-072-3.

KLIMENTOVÁ, Eva. *Sociální práce: teorie a metody I : studijní text pro kombinované studium*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN isbn978-80-244-3439-1.

*Koncepce sociálního bydlení České republiky 2015-2025*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2016. ISBN isbn978-80-7421-122-5.

KRHUTOVÁ, Lenka. *Autonomie v kontextu zdravotního postižení*. Boskovice: Ostravská univerzita v Ostravě v nakl. Albert, 2013. ISBN isbn978-80-7326-232-7.

MATOUŠEK, Oldřich. *Základy sociální práce*. Praha: Portál, 2001. ISBN isbn80-7178-473-7.

MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN isbn978-80-262-0213-4.

MATOUŠEK, Oldřich, KŘIŠŤAN, Alois, ed. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013. ISBN isbn978-80-262-0366-7.

MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. 2., upr. vyd. Ilustroval Vladimír JIRÁNEK. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN isbn978-80-86429-87-8.

LUX, Martin. *Bydlení - věc veřejná: sociální aspekty bydlení v České republice a zemích Evropské unie*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN isbn80-86429-12-1.

REITEROVÁ, Eva. *Statistické metody v psychologickém výzkumu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. ISBN isbn978-80-244-1678-6.

ŘEZNÍČEK, Ivo. *Metody sociální práce: Podklady ke stážím studentů a ke kazuistickým seminářům*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN isbn80-85850-00-1.

SIROVÁTKA, Tomáš, ed. *Sociální exkluze a sociální inkluze menšin a marginalizovaných skupin*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, 2004. Rubikon (Masarykova univerzita: Georgetown). ISBN isbn80-210-3455-6.

SOUKUP, Jan. *Motivační rozhovory v praxi*. Praha: Portál, 2014. ISBN isbn978-80-262-0607-1.

ŠIMŮNEK, Marek. *Adresář sociálních služeb 2020: přehled sociálních a souvisejících služeb pro rodiny s dětmi, mládež, seniory, osoby se zdravotním postižením, menšiny a osoby v obtížných životních situacích*. Hradec Králové: Statutární město Hradec Králové, 2020. Radnice. ISBN isbn978-80-87637-41-8.

VASKOVÁ, Vladana a Ondřej ŽEŽULA. *Komunitní plánování - věc veřejná: jak zjistit, co lidé opravdu chtějí? : jak zlepšit život v obci?*. Praha: Jan, 2002. ISBN isbn80-86552-30-6.

### **On-line zdroje:**

*Hradec Králové oficiální web* [online]. Hradec Králové: WEBHOUSE, 2018 [cit. 2020-10-13]. Dostupné z: <https://www.hrdeckralove.org/popis-cinnosti/d-62602/p1=19462>



*Hradec Králové oficiální web* [online]. Hradec Králové: WEBHOUSE, 2010 [cit. 2020-10-13]. Dostupné z: <https://www.hradeckralove.org/zakladni-informace/d-55200/p1=24929>

*Hradec Králové oficiální web* [online]. Hradec Králové: WEBHOUSE, 2017 [cit. 2020-10-13]. Dostupné z: <https://www.hradeckralove.org/struktura-komunitniho-planovani/d-55197/p1=24929>

*Hradec Králové oficiální web: Koncepce specifických forem bydlení* [online]. Hradec Králové: WEBHOUSE, 2016 [cit. 2020-10-13]. Dostupné z: [https://www.hradeckralove.org/assets/File.ashx?id\\_org=4687&id\\_dokumenty=67611](https://www.hradeckralove.org/assets/File.ashx?id_org=4687&id_dokumenty=67611)

*Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, Odbor sociálních služeb, sociální péče a sociálního bydlení: DOPORUČENÝ POSTUP Č. 1/2018* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2018 [cit. 2020-10-13]. Dostupné z: [https://www.mpsv.cz/documents/20142/225517/DP\\_1\\_2018.pdf/bcc5621b-b0de-2103-99b9-8667d30a3546](https://www.mpsv.cz/documents/20142/225517/DP_1_2018.pdf/bcc5621b-b0de-2103-99b9-8667d30a3546)

*Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR: Metodické doporučení MPSV č. 2/20210 pro postup orgánů sociálně-právní při případové konferenci* [online]. 2021 [cit. 2021-6-1]. Dostupné z: [https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Methodika\\_pripadove\\_konference.pdf/810cb55b-7ce9-1964-d793-51c5a97bce7c](https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Methodika_pripadove_konference.pdf/810cb55b-7ce9-1964-d793-51c5a97bce7c)

## **Přílohy diplomové práce**

**Příloha A:** Dotazník zasláný službám, které se účastní komunitního plánování v Hradci Králové

### **Znění dotazníku:**

Dobrý den,

dovolte mi se na Vás jako účastníky komunitního plánování obrátit s prosbou o vyjádření se k otázkám, které souvisí s dostupností bydlení v Hradci Králové.

Studuji poslední ročník magisterského studia na UHK, obor Sociální práce.

Téma mé diplomové práce je Komparace nabídky a potřeb v oblasti bydlení z pohledu sociální práce na obcích.

Budu velmi ráda, pokud se vyjádříte k následujícím otázkám:

1. Kolik klientů Vaší služby aktuálně řeší bytovou situaci?
2. Jakých cílových skupin se řešení bytové situace týká?
3. Jaký typ bydlení se sociálním aspektem podle Vás v Hradci Králové chybí?
4. Jaká by podle Vás měla být pravidla v oblasti přidělování bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové?

Velmi děkuji za Vaše názory.

Petra Černá

### **Odpovědi:**

#### **1. Centrum sociální pomoci a služeb, o. p. s., pečovatelská služba**

(odpověděla Mgr. Helena Vostrovská, klíčová pracovnice, sociální pracovnice)

1. Kolik klientů Vaší služby aktuálně řeší bytovou situaci?
2. Jakých cílových skupin se řešení bytové situace týká?
3. Jaký typ bydlení se sociálním aspektem podle Vás v Hradci Králové chybí?
4. Jaká by podle Vás měla být pravidla v oblasti přidělování bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové?

1. Poskytujeme pečovatelskou službu v terénu a nesledujeme údaj o počtu klientů – seniorů, kteří řeší svoji bytovou situaci. V této oblasti poskytujeme zájemcům sociální poradenství, směřující k možnostem v HK, většinou podání žádosti na bydlení v domech zvláštního určení.
2. Viz bod výše: Jedná se o seniory, kteří si vlastními silami nemohou zajistit základní životní potřeby.
3. Bydlení pro skupiny osob, kteří nejsou schopni vést svoji domácnost (mají odlišné hygienické a společenské návyky, které nechtějí – nepovažují za potřebné změnit) a z toho důvodu u nich neproběhne adaptace ve standardním způsobu bydlení. Pro tuto skupinu chybí větší počet (dle průzkumu potřeb) bydlení pouze ubytovacího typu (bezbariérové s bezbariérovým hyg. zázemím). Určitě by se měl průběžně řešit dostatek bytů se zvláštním určením (malometrážní) pro seniory (zvyšující se podíl seniorů v populaci).
4. Domnívám se, že stávající pravidla pro přidělování bytů MMHK jsou vyhovující. Sociální aspekty přidělování bytů mohou mít mnoho podob, vždy byl však mělo být cílem podpora nebo zvýšení soběstačnosti, či vyřešení krize a ověření sdělovaných údajů.

## **2. Dětský domov a školní jídelna Nechanice**

(odpověď zaslal PhDr. Mgr. Luboš Holeček, ředitel DD a ŠJ Nechanice)

1. Kolik klientů Vaší služby aktuálně řeší bytovou situaci?
  2. Jakých cílových skupin se řešení bytové situace týká?
  3. Jaký typ bydlení se sociálním aspektem podle Vás v Hradci Králové chybí?
  4. Jaká by podle Vás měla být pravidla v oblasti přidělování bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové?
- 
1. 4 končí v roce 2021 studium
  2. zletilí po ukončení studia
  3. dům na půl cesty, startovací byty pro mladé po ukončení pobytu v DD
  4. záruka zařízení, kde byl po dobu ÚV + pracovní smlouva, co se týká žadatelů z dětských domovů, ostatní skupiny nemůžeme posoudit

### **3. Fakultní nemocnice Hradec Králové, Oddělení sociální péče**

(odpověděla Ludmila Němcová, vedoucí oddělení sociální péče FNHK)

1. Kolik klientů Vaší služby aktuálně řeší bytovou situaci?
2. Jakých cílových skupin se řešení bytové situace týká?
3. Jaký typ bydlení se sociálním aspektem podle Vás v Hradci Králové chybí?
4. Jaká by podle Vás měla být pravidla v oblasti přidělování bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové?

1. Na tuto otázku nejsem schopna dát konkrétní odpověď, protože škála lidí, které zajišťujeme je dost široká a nesledujeme statisticky tento údaj.

2. Obecně řešíme problematiku ubytování či bydlení zejména u lidí bez domova, kteří volí život na ulici, vč. lidí závislých na alkoholu a dalších návykových látkách. Dále problematiku lidí, kteří sice mají své bydlení, ale nejsou schopni v tomto dosavadním bydlení nadále setrvat bez pomoci druhé osoby a služby pečovatelských služeb nemohou pokrýt potřeby těchto lidí.

3. Absolutně chybí nízkoprahové, resp. podprahové bydlení pro lidi bez domova, kteří vyžadují ošetrovatelskou péči (lidi bez domova např. s různými stomiemi, s potřebou dialýzy apod.), kde již není třeba pobytu ve zdr. zařízení (kde běžná populace je doma za pomoci péče agentury domácí ošetrovatelské péče). Tito lidé jsou pak opakovaně na lůžkách akutní či následné zdravotní péče.

4. Potřebnost s ohledem na schopnost dodržování pravidel běžného soužití (vč. úhrady a pravidel daných domovním řádem). Dle mého názoru by měl být brán zřetel na matky s dětmi, které o své děti řádně pečují. Dále u lidí, kteří nejsou schopni zajistit pro své děti uspokojení základních lidských potřeb, by měla být vedena osvěta, že plnění tohoto je povinností především rodičů.

### **4. NOMIA, z.ú., Poradna pro oběti násilí a trestné činnosti NOMIA**

(odpověděla Bc. Lucie Kmošková, sociální pracovnice)

1. Kolik klientů Vaší služby aktuálně řeší bytovou situaci?

2. Jakých cílových skupin se řešení bytové situace týká?
3. Jaký typ bydlení se sociálním aspektem podle Vás v Hradci Králové chybí?
4. Jaká by podle Vás měla být pravidla v oblasti přidělování bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové?

1. Kolik klientů Vaší služby aktuálně řeší bytovou situaci? – toto číslo nevidujeme, navíc naši klienti nejsou jen hradečtí, ale mnohdy jsou z celého kraje, sousedních krajů i z Prahy...

2. Jakých cílových skupin se řešení bytové situace týká? – v našem případě by se mohlo jednat o rozcházející se rodinu s dětmi (často si však bydlení seženou sami a na nás se s touto problematikou v podstatě neobrací, případně my je odkážeme jinam...)

3. Jaký typ bydlení se sociálním aspektem podle Vás v Hradci Králové chybí? – nevím, tato problematika není pro mou práci podstatná

4. Jaká by podle Vás měla být pravidla v oblasti přidělování bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové? – viz. předchozí otázka

## **5. Laxus z.ú., ambulantní centrum Hradec Králové**

(odpověděla Mgr. Irena Šritrová)

1. Kolik klientů Vaší služby aktuálně řeší bytovou situaci?
2. Jakých cílových skupin se řešení bytové situace týká?
3. Jaký typ bydlení se sociálním aspektem podle Vás v Hradci Králové chybí?
4. Jaká by podle Vás měla být pravidla v oblasti přidělování bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové?

Dobrý den,

není v našich silách aktuálně se tomuto tématu věnovat, evidenci klientů řešících bydlení nevedeme a data (z jednotlivých složek) budeme vyhodnocovat začátkem roku 2021.

## 6. Občanské poradenské středisko, o. p. s., Občanská poradna Hradec Králové

(odpověď zaslala Bc. Veronika Obrovská, odborná sociální poradkyně)

1. Kolik klientů Vaší služby aktuálně řeší bytovou situaci?
2. Jakých cílových skupin se řešení bytové situace týká?
3. Jaký typ bydlení se sociálním aspektem podle Vás v Hradci Králové chybí?
4. Jaká by podle Vás měla být pravidla v oblasti přidělování bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové?

1. Aktuálně problematiku bydlení řešíme se dvěma klienty (pár), muž má stabilní příjem, žena je těhotná, nemá nárok na dávky od Úřadu práce a v tuto chvíli je nezaměstnatelná. Vzhledem k tomu, že naši službu využívají klienti spíše jednorázově, problematiku bydlení s nimi detailně nerozebíráme, pokud se jejich dotaz netýká přímo oblasti bydlení.

2. Řešení problematiky bydlení se v naší službě obecně nejčastěji řeší v souvislosti s dluhovou problematikou, čímž si dovoluji říct, že se jedná o osoby zadlužené. Druhou nejčastější cílovou skupinou jsou senioři s nízkými příjmy a také těhotné ženy a matky samoživitelky či otcové samoživitelé.

3. Domnívám se, že přímo v Hradci Králové chybí byt (tzv. krizový byt), který by byl k dispozici jednotlivci/rodině v momentě, kdy je zřejmé, že přišel/přišli o bydlení z důvodu jiného, než je živelná katastrofa. Takovým důvodem může být například vystěhování nájemníků z bytu pronajímatelem, kde není řádně vedená nájemní smlouva nebo dále úmrtí osoby společně žijící ve společné domácnosti a následné vystěhování rodinnými příslušníky, popřípadě vykázaní osoby z bytu. Takový byt by měl být pouze na přechodnou dobu (několik dní), aby se jedinec či rodina stihla zotavit a postarat se o nalezení vhodného bydlení.

Dále vnímám, že v Hradci Králové není k dispozici bydlení se sociálním aspektem, které by bylo mezistupněm mezi azylovým domem, ubytovnou či komerčním bydlením. Nájem jsou zde vysoké, a to platí i pro většinu ubytoven.

4. V současné době jsou obecně pravidla pro přidělení bytu nastavena vysoko, je zde spousta podmínek, které musí osoba/osoby splnit. Většinou se jedná o splnění podmínek

stabilního příjmu. Pro osoby, které se nečekaně ocitly bez bydlení jako jsou osoby nezaměstnané, osoby bez přístřeší je tento standard prakticky nesplnitelný.

Pravidlem by nemělo být dosažení stabilního příjmu pro prokázání déle než 3 měsíce.

Co by mi přišlo vhodné je navázání osoby či rodiny se sociální službou/sociálním pracovníkem, kam by osoba mohla docházet a řešit tam svoji situaci tak, aby si co nejrychleji zajistil/a vhodné bydlení a popřípadě řešil/a svoji nepříznivou situaci komplexně.

Nevyžadovat trvalé bydliště v Hradci Králové, místo toho by osoba mohla doložit, že na území Hradce Králové nebo v okolí pracuje.

Dalším pravidlem by nemělo být přidělování bytů v závislosti na věku.

Pro dlouhodobé bydlení se sociálním aspektem by dle mého názoru měly být upřednostňovány rodiny s dětmi či matky samoživitelky a otcové samoživitelé.

V průběhu přidělování bytů by měl být přítomen sociální pracovník či pracovnice ve výběrové komisi, který může posoudit samotnou životní situaci.

## **7. Oblastní charita Hradec Králové, Domov pro matky s dětmi**

(odpověď zaslala Zdeňka Koutníková, vedoucí Domova pro matky s dětmi)

1. Kolik klientů Vaší služby aktuálně řeší bytovou situaci?
2. Jakých cílových skupin se řešení bytové situace týká?
3. Jaký typ bydlení se sociálním aspektem podle Vás v Hradci Králové chybí?
4. Jaká by podle Vás měla být pravidla v oblasti přidělování bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové?

1. 56 klientů /19 matek, 37 dětí/

2. Matky s dětmi, těhotné ženy

3. Sociální byty, startovací byty

4. Řešení sociálně nepříznivé situace u zájemců o podporované bydlení

## **8. Oblastní charita Hradec Králové, Dům matky Terezy, středisko sociálních služeb pro lidi bez domova, azylový dům**

(odpověď zaslala Milena Altmanová, DiS., vedoucí sociální pracovnice pro Azylový dům)

1. Kolik klientů Vaší služby aktuálně řeší bytovou situaci?
2. Jakých cílových skupin se řešení bytové situace týká?
3. Jaký typ bydlení se sociálním aspektem podle Vás v Hradci Králové chybí?
4. Jaká by podle Vás měla být pravidla v oblasti přidělování bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové?

1. 27 (stav k 18. 10. 2020)

2. Muži bez přístřeší od 18 let

3. Sociální bydlení a sociální bydlení s vyšší mírou podpory.

4. Pravidla by měla odpovídat Konceptci sociálního bydlení 2015–2025, která je stěžejním dokumentem při řešení systému sociálního bydlení a vycházet z principů této koncepce, především:

- Princip solidarity: jedná se o základní princip sociální politiky státu. Společenská solidarita upevňuje sociální smír ve společnosti. V konceptu sociálního bydlení vede solidarita k tomu, že intervence státu je směřována k potřebným osobám.
- Princip potřeby: sociální bydlení má být přidělováno osobám, které se nacházejí v sociální nebo bytové nouzi, tedy na základě potřeby, nikoliv za tzv. zásluhy, které nesouvisí s bydlením (např. bezdlužnost, aktivní hledání si zaměstnání, školní docházka dětí apod.)
- Princip bydlení v bytě: cílem je zabezpečit bydlení pro všechny ve standardních bytech, nikoliv ubytování v substandardních podmínkách (např. v ubytovnách, azylových domech a podobně), které často sociální situaci zhoršují nejen pro osoby v situaci sociálního vyloučení, ale i pro celou komunitu.
- Princip nediskriminace: při poskytování sociálního bydlení je zákonem zakázána diskriminace z důvodu rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální



orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry či světového názoru. Zakázána je přímá diskriminace – tj. situace (jednání, opomenutí), když některé z výše uvedených skupin není přístup k sociálnímu bydlení umožněn, nebo když jí je poskytováno méně vhodné sociální bydlení než jiným skupinám obyvatel. Za méně vhodné sociální bydlení může být považováno např. bydlení méně kvalitní, bydlení umístěné v sociálně vyloučené nebo stigmatizované lokalitě, v místě se zhoršeným přístupem k zaměstnání nebo ke kvalitním veřejným službám, zejména kvalitním školám a podobně.

Sociální bydlení je určeno především pro osoby bez domova dle typologie bezdomovectví ETHOS, tedy pro osoby:

- bez střechy (osoby přežívající venku nebo v noclehárně),
- bez domova (osoby bydlící v ubytovnách nebo institucích, např. sociálních ubytovnách, ubytovnách pro bezdomovce, azylových domech, věznicích, zdravotnických zařízeních, zařízeních pro děti nebo podporovaném bydlení),
- v nejistém bydlení (lidé žijící v přechodném bydlení u rodiny nebo přátel, bydlení bez právního nároku, osoby ohrožené vystěhováním nebo osoby ohrožené násilím),
- v nevyhovujícím bydlení (osoby žijící v provizorních nebo neobvyklých obydlích, v neobyvatelném bydlení nebo přelidněných bytech).

## **9. Oblastní charita Hradec Králové, Intervenční centrum**

(odpověděla Mgr. Kateřina Forejtková, vedoucí Intervenčního centra pro osoby ohrožené domácím násilím)

1. Kolik klientů Vaší služby aktuálně řeší bytovou situaci?
2. Jakých cílových skupin se řešení bytové situace týká?
3. Jaký typ bydlení se sociálním aspektem podle Vás v Hradci Králové chybí?
4. Jaká by podle Vás měla být pravidla v oblasti přidělování bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové?

1. zhruba 30% klientů naší služby řeší kromě násilí bytové téma, naším cílem je udržet klienty ve svých domácnostech, kde mají zázemí a podpořit odchody násilných osob/ odchody z domácnosti volíme pouze v nejkrizovějších případech, kdy není jiná možnost z důvodu nebezpečnosti nebo tíživé finanční situace příp. zdravotní stav

2. naše cílová skupina - se prolíná všemi společ. třídami, násilí není vždy spojeno s ekonomickou nouzí a řešením bytového tématu

3. postrádám dlouho propustné bydlení v kombinaci se sociální prací

4. za sebe - vnímám obrovský skok - nahoru a dolů / noclehárna/azylový dům/noclehárna - následně městské či obecní bydlení nic mezitím, v HK - návaznost na sociální služby - podmínky přidělování bydlení by měly vycházet z konkrétní sociální situace, často se dá špatně vpassovat do tabulek

## **10. Oblastní charita Hradec Králové, Poradna pro lidi v tísní**

(odpověděla Mgr. Zdislava Čepelková, vedoucí Poradny pro lidi v tísní)

1. Kolik klientů Vaší služby aktuálně řeší bytovou situaci?
2. Jakých cílových skupin se řešení bytové situace týká?
3. Jaký typ bydlení se sociálním aspektem podle Vás v Hradci Králové chybí?
4. Jaká by podle Vás měla být pravidla v oblasti přidělování bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové?

1. Většina našich klientů v nějaké kontextu své bydlení řeší (buď ho hledá, chce v něm zůstat, nechce se vystěhovat, musí ho zpeněžit, chce ho převést, darovat, přišli o něj podvodem.....apod.

2. Viz ot. výše naznačuje, že se týká všech skupin, každé v trochu jiné souvislosti. Buď jde jen o disponování s bytem, oprava, nájemní smlouvy, její sestavení ) často v roli pronajímatel), aj,...nebo naopak nájemníka, který se musí „bezduodně“ vystěhovat, hledá další bydlení a většinou má velmi omezené prostředky na získání nového bytu. Poslední skupinou jsou lidé bez domova. Nežádka jde v některých případech o problematiku OTČ, nároky ale léta promlčené, díky neaktivitě či nepřebírání pošty.

3. Systém prostupného bydlení, a to směrem nahoru i dolu (velmi dobře to např. funguje řadu let na Slovensku). Už se mi to ani nechce nekonečně vypisovat. Když jsem já chodila na univerzitu v r. 2002, tak už se o tom mluvilo, psali se akční plány, komunitní plány....zůstalo ovšem jen u slov. Postupně se předala potřeba krizové služby v KHK, která chybí a tím i možnost krizového bydlení na přechodnou dobu (tato covidová doba bude mít obrovské dopady na psychiku a zhoršení životní úrovně zejména nižší a střední třídy ohrožené chudobou). Soc. služby dělají hodně k řešení bytové nouze klientů jim chybí parták.....potřeba skutečné vzájemné spolupráce více zainteresovaných subjektů.

4. Hlavně transparentní, nízkoprahová a navázaná na skutečnou kvalitní sociální práci. A hlavně by bylo potřeba, aby bylo co přidělovat. (v závislosti na poptávku)

## **11. Péče o duševní zdraví, z.s., středisko Hradec Králové**

(odpověděla Bc. Michaela Formánková, sociální pracovnice)

1. Kolik klientů Vaší služby aktuálně řeší bytovou situaci?
2. Jakých cílových skupin se řešení bytové situace týká?
3. Jaký typ bydlení se sociálním aspektem podle Vás v Hradci Králové chybí?
4. Jaká by podle Vás měla být pravidla v oblasti přidělování bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové?

1. 2/3 stávajících klientů a zájemců o službu, to je cca 80 osob.

Predikce blízké budoucnosti: v rámci reformy psychiatrické péče je nutné počítat s nárůstem osob v bytové nouzi, které jsou toho času dlouhodobě hospitalizované v psychiatrických nemocnicích pouze ze sociálních důvodů. To samé se týká také osob v ochranných ústavních léčbách.

2. Lidé s duševním onemocněním.

3. Chybí celková koncepce bydlení v HK uvedená do praxe a odpovídající reálným potřebám lidí.

Chybí dostupné bydlení pro osoby, které nepotřebují čerpat podporu sociální práce

Chybí stabilní a dlouhodobé bydlení

4. Pravidla vyplývají jednak z nájemního vztahu (nájemní smlouva – vymahatelnost dle zákona) a za druhé z případné dobrovolné smlouvy o poskytování konkrétní sociální služby či z povinností daných vztahem s dalšími zapojenými subjekty.

Individuální přístup k jednotlivým žadatelům či rodinám .

Dobrovolná podpora vybraných sociálních služeb či institucí na základě aktuální situace a potřeb nájemníka.

Osoba se nestěhuje podle potřeby podpory do různých typů bytů, ale do jednoho bytu je mu donášena podpora podle jeho aktuální potřeby. A v případě, že žádnou takovou službu nepotřebuje, jednoduše žije bez ní.

## **12. Pracoviště pečovatelské péče, o.p.s.**

(odpověděla Mgr. Helena Vránová, sociální pracovnice)

1. Kolik klientů Vaší služby aktuálně řeší bytovou situaci?
2. Jakých cílových skupin se řešení bytové situace týká?
3. Jaký typ bydlení se sociálním aspektem podle Vás v Hradci Králové chybí?
4. Jaká by podle Vás měla být pravidla v oblasti přidělování bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové?

1. v současné době mi není známo, že by někdo z našich klientů řešil svoji bytovou situaci.

2. naši cílovou skupinou jsou z 99% senioři.

3. myslím, že chybí startovací a malé byty, včetně bytů bezbariérových.

4. pravidla si netroufám vymyslet. Dle mého názoru se vždy jedná o individuální záležitost, posoudit jaká je potřebnost toho kterého občana je těžké. Avšak rozhodně by to měl být občan HK.

### **13. PROSTOR PRO, o.p.s., Rodinné centrum POHODA**

(odpověděla Adéla Břeštovská, asistentka ředitele a koordinátorka Rodinného centra Pohoda a Senior klubu Dřevěnka)

1. Kolik klientů Vaší služby aktuálně řeší bytovou situaci?
2. Jakých cílových skupin se řešení bytové situace týká?
3. Jaký typ bydlení se sociálním aspektem podle Vás v Hradci Králové chybí?
4. Jaká by podle Vás měla být pravidla v oblasti přidělování bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové?

Dobrý den,

bohužel za Rodinné centrum Pohoda nemohu vyplít dotazník, jelikož se touto problematikovou vůbec naše organizace nezabývá. Rodinné centrum Pohoda je volnočasové centrum pro rodiny s dětmi, nabízíme prostor pro bezpečné setkávání, volnočasové aktivity pro maminky s dětmi a veřejné akce pro rodiny.

### **14. Salinger, z. s., Centrum semafor**

(odpověděla Mgr. Zdena Schauerová, vedoucí střediska Centrum Semafor)

1. Kolik klientů Vaší služby aktuálně řeší bytovou situaci?
2. Jakých cílových skupin se řešení bytové situace týká?
3. Jaký typ bydlení se sociálním aspektem podle Vás v Hradci Králové chybí?
4. Jaká by podle Vás měla být pravidla v oblasti přidělování bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové?

1. aktuálně 8 rodin
2. především vícečetné rodiny, senioři, samoživitelé, lidí s postižením
3. azylový dům pro celé rodiny
4. pravidla vycházející s koncepce sociálního bydlení

## 15. Salinger, z. s., Triangl

(odpověděla Mgr. Petra Kalmusová, vedoucí střediska Triangl)

1. Kolik klientů Vaší služby aktuálně řeší bytovou situaci?
2. Jakých cílových skupin se řešení bytové situace týká?
3. Jaký typ bydlení se sociálním aspektem podle Vás v Hradci Králové chybí?
4. Jaká by podle Vás měla být pravidla v oblasti přidělování bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové?

(posílám Vám odpovědi od dvou klíčových sociálních pracovníků v rodinách. Jsme celokrajská služba a převážná část našich klientů bydlí mimo HK (cca 98%). Tím může být zkreslená odpověď na 1. otázku)

1. Bytovou situaci řeší 5 z 6ti rodin, v rámci kraje. V HK žádná. Někteří z nich již mají zajištěné bydlení, ale řešili situaci v nedávné minulosti. Někteří z nich bydlení mají, ale mají problémy s jejím udržením.

Aktuálně nikdo.

2. Naší cílovou skupinou jsou rodiny s dětmi ve věku 0-18 let.

3. Chybí všechny typy sociálního bydlení. Např. v azylových domech není dostatečná kapacita pro klienty (často je i omezená počtem dětí, nebo je přístupná pouze pro ženy nikoliv pro muže).

Chybí dostupné (sociální) bydlení - rozumná cena, rozumná kvalita a vstřícné jednání pronajímatelů bez předsudků a přehnaných požadavků.

4. Momentálně jsou pravidla nastavená velmi striktně (např. klient nesmí mít dluhy, což je dle mého názoru diskriminující). Bytová nouze se dotýká právě těchto skupin, které se nachází v těžké ekonomické situaci. Myslím si, že tyto klienti by neměli být tolik kontrolovány a nastavována jim velmi přísná pravidla, jako tomu momentálně je. Z výzkumů o chudobě vyplývá, že lidé si za ní nemohou sami. Domnívám se, že neexistuje žádný důvod, proč bychom (stát, politici, sociální pracovníci aj.) měli naše klienty trestat za chudobu, za kterou v některých případech nemohou sami. Pravidla jsou často ta, která naši klienti nemohou naplnit a proto jim i poslední možnosti, jako je možnost sociálního bydlení mohou unikat. Tito klienti propadávají sítím pomoci až na úplné dno.

Rozdělovat dle aktuální situace. To znamená, když některý žadatel je v tísní (má hodně dětí, musí se vystěhovat z předchozího bytu apod.), tak by měl mít přednost.

## **16. Život Hradec Králové, o. p. s.**

(odpověď zaslala Bc. Kristýna Bucháčková, sociální pracovnice)

1. Kolik klientů Vaší služby aktuálně řeší bytovou situaci?
2. Jakých cílových skupin se řešení bytové situace týká?
3. Jaký typ bydlení se sociálním aspektem podle Vás v Hradci Králové chybí?
4. Jaká by podle Vás měla být pravidla v oblasti přidělování bytů se sociálním aspektem v Hradci Králové?

1. Žádný z našich klientů bytovou situaci neřeší. Nicméně je nutné pohlížet na to, že jsme pečovatelská služba a bytovou situaci svých klientů nezjišťujeme.

2. Služby poskytujeme seniorům a zdravotně postiženým občanům, ale jak jsem uvedla v otázce č.1, nevíme o žádném klientovi, který by aktuálně řešil svou bytovou situaci.

3. Klienti a zájemci o služby často poptávají domov s pečovatelskou službou. V případě domovů pro seniory si často stěžují na chybějící možnost bydlet v páru (manželské páry) nebo mít pokoj sám pro sebe. Také chybí odlehčovací služby, pečující osoby za sebe nemají zastání.

4. Je třeba posuzovat situaci každého člověka individuálně. Nelze postupovat podle všeobecných norem např. jestli je člověk schopen zaplatit nájem. Je třeba se zaměřit i na zdravotní a psychický stav člověka (dokáže se o sebe sám postarat? Je dostatečně zabezpečen, když jej xkrát denně/týdně navštíví zdravotní či pečovatelská služba?) nebo jeho zázemí, zda má rodinu, která se o něj může, chce a dokáže postarat?